

RENEZSÁNSZ

M
E
N
T
C
I
O
R
P
I
A

Reneszánsz örökségünk

Mélysötét hullámvölgy legutóbb a középkorként ismert időszakban volt, amelyből a 14-15. században induló reneszánsz mutatott kiutat azzal, hogy újból a szellemi és kulturális értékeket tekintette mérvadónak

A Föld öléből újjászülető energia

Még mielőtt valaki a tavaszi csí hömpölygésére számítana, gyorsan leszögezzük: nem emberre ható, spirituális energiáról van szó. Sokkal inkább a minket körülvevő természeti jelenségek hasznos működéséről

Fővárosi kultúramentési akció

„Legyen ez a ház a béke, a szeretet és az egyetértés tanyája, serkentse az itt fakadt gondolat egységes tette a testvéri közösségben élő személyzetet, s a jövő olyan szép legyen, mint azt reméljük.”

„Rostélyokat leengedni”

A mai tudomány megközelítésének realitásait tekintetbe véve korunk „gyógyításának” eszményét három jellemző dimenzió alapján foglalhatjuk össze

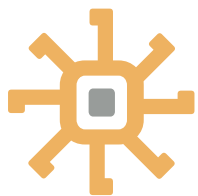
A főnix halála

Univerzumok múltak el és teljesedtek ki szemem előtt, mégis egyetlen apró esemény ivódott be felejthetetlenül holografikus emlékezetszövetembe

az ÁLLAMPOLGÁR LAPJA

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Kedves Olvasó!

Mindenki önmaga szeretne lenni.

Ám nagy igyekezetünket olykor megtöri a változástól való félelem. Félünk a születéstől, mert tudjuk, az mindig valaminek a halálával kezdődik. Félünk elszakadni a megszokottól, elhagyni a biztosat, letérni a kitaposott útról. Bármilyen félelmetes is az új, az ismeretlen, ahhoz, hogy megszülethessünk, előbb tudnunk kell meghalni... Az ikrától a békáig, a lárvától a pillangóig átváltozásokon keresztül vezet az út.

Amikor év elején felmerült az ötlet, hogy mi is kapcsolódjunk a Reneszánsz Évhez, még nem sejtettük, hogy számunkra duplán is aktuálissá válik majd az újjászületés. Közös sorsunk úgy rendelkezett, hogy a Mentrópia is próbára tegye erejét: vajon képes-e ez az önkéntesekből álló civilszervezet a nehézségek ellenére fennmaradni, megújhódni?

Polcz Alaine, a magyarországi hospice mozgalom megalapítója idézte gyakran egyik kedvelt tudósának gondolatát: „Az Élet poharában a tudomány az első korty, ám a pohár fenekén Isten van...” A mindenkori reneszánsz ebben a szellemben ölel magába mindent, ami az élethez kapcsolódik: tudományt, művészetet, politikát és hitet. Esménye a mindenkori Ember eszménye: aki – ha fél is – nem menekül el a kihívások, az újjászületés nehézségei elől.

*Ehhez, és minden más reneszánszhoz
sok bátorságot és hitet kívánok!*

Gáspár Ildikó
főszerkesztő-helyettes

Fotó: Gáspár Ildikó

BULVÁRBLÓK

*Sandro Botticelli, Vénusz születése,
1483-85 k. Firenze, Uffizi*

*E gyönyörű nőket
gyakorta sújtó betegség
a tizenéves Mónikát is elkapta:
sajnos immár több mint
egy éve ő is szemérmességben
szenved.*

<http://kidslink.bo.cnr.it/correggio/firenze/venere.jpg>

TARTALOM

HELYZET

Reneszánsz örökségünk..... **4-5**

Hogy kerül egy lapra Hiller István
a Mediciekkel?..... **5-6**

A Föld öléből újjászülető energia **7-8**

FITTEKULTŰRÁ

Túl a korlátokon **9**

Fővárosi kultúramentési akció **10**

Mozifanatikusok éjszakája!..... **11**

Reneszánsz Receptek **12**

Mesék a Reneszánsz Év jegyében **13**

VÉLEMÉNY

„Rostélyokat leengedni” **14-15**

Málta, a lovagok
és a sólymok szigete **16-17**

Debreceni páros **17-18**

ÖNMŰKÖDŐ IRODALOM

Csókiszony **19**

KIHÁRCS

A fénix halála **20**

Bármilyen újjászülethet **21**

KIÖLLÍTÉS **22-23**

IMPRESSZUM **24**

Reneszánsz örökségünk

Ha szétterítjük a történelem – minden nappal hosszabb – göngyölegét, láthatjuk, hogy a szálak nem töretlen egyenességgel futnak benne. A civilizációk fejlődésére (akár az ember lelkére) kisebb-nagyobb hullámok vagy spirálok jellemzőek, amelyek éppen a szélsőségek megélésén keresztül tanítják és vezetnek tovább az emberiséget.

Mélyötét hullámvölgy legutóbb a középkorként ismert időszakban volt, amelyből a 14-15. században induló reneszánsz mutatott kiutat azzal, hogy újból a szellemi és kulturális értéket tekintette mérvadónak, az ókori műveltség és államélet színvonalához képest visszaesést hozó átmeneti korról szemben.

E szellemi újjászületés a magyar történelemben vén Dunánk keményre fagyott jegén fogott szikrát, amikor a nép egy tizenöt éves fiú nevét skandalálta, épp 550 évvel ezelőtt...

1458-ban egy középnemesi ősöktől származó ifjú, Hunyadi Mátyás lépett a magyar trónra. Ezzel az eseménnyel nemzeti történelmünk egyik legkiemelkedőbb korszaka köszöntött ránk. Az ország kulturális, politikai és gazdasági területen is Európa meghatározó államává vált.

Mátyás már egészen fiatalon rendkívüli fogékonyságot mutatott a tudományok és a művészetek iránt, amelyek tanulmányozásában a

legkiválóbb tanítómesterek segítették. Vitéz János és Sanocki Gergely humanista szellemben nevelték sokoldalú, érdeklődő és nyitott szemléletű emberré. A német és a cseh mellett a latin nyelvet is elsajátította, így eredetiben olvasott számos antik művet. Olvasmányait nagy gonddal válogatták, mindig szem előtt tartva, hogy a sorok mögül felbukkanó történelmi és filozófiai tanítások ne rekedjenek meg az elméleti műveltség szintjén, hanem gyakorlati hasznát is szolgálják az ifjú épülésének. Apja – Hunyadi János hadvezér és kormányzó – környezetében amúgy is korán eligazodott a társadalmi és a politikai élet útvesztőiben. Tehetsége révén gyakran közreműködött tolmácsként, így még inkább belelátott a felszín alatt húzódó folyamatokba. Az ifjú Mátyásban páratlan harmóniával egyesült a művészetek és a tudományok tisztelete, az elvont dolgok megértésének vágya, valamint a mindennapi problémák gyakorlati megoldásának képessége.

Következetes és szilárd jelleme hamar megmutatkozott, miután szembeszegült anyja, Szilágyi Erzsébet és nagybátyja, Szilágyi Mihály akaratával, akik a tudta nélkül házassági szerződést kötöttek az egyik magyar főúrral, természetesen politikai támo-

gatásáért cserébe. Mátyás eközben már ígéretet tett Prágában, hogy a cseh kormányzó lányát veszi feleségül. Tizenhat évesen meglepő eréllyel és önállósággal vetett véget a házassága körül kirobbant politikai bonyodalmaknak: vállalta családjá és a főurak neheztelését, és kitartott saját, adott szava mellett.

Nehéz kihívásokkal találta szemben magát, hiszen egy belsőleg megosztott, gazdaságilag gyenge és hadsereg híján lévő ország irányítását kapta örökül. Mindenki mást akart tőle: Nyugat-Európa és a pápa azt, hogy végérvényesen megállítsa a törököket; a főurak egy befolyásolható és engedelmes gyermekkirályt; a köznemesek pedig a főurakkal szembeni pártfogását, valamint az ország védelmét és gazdaságát szolgáló lépéseit.

Ezek közül csak a főurak kedvének nem tett eleget, sőt köreiből népszerűtlen intézkedések sorát hajtotta végre, hogy szét-húzásuk leküzdésével megerősítse központi hatalmát. Gazdasági és társadalmi reformjaival növelte a köznemesség politikai befolyását, valamint jól szervezett zsoldoshadsereget állított fel (ennek magva kapta Mátyás halála után a „fekete sereg” elnevezést). A törökökkel szembeni hadi sikereit annak ellenére érte el, hogy Nyugat-Európától nem kapott kellő segítséget, és a pápa is csak csekély összeggel támogatta. Rendkívüli fejlődésnek indultak a falvak, a mezővárosok, ahonnan egyre több gyerek kerülhetett iskolába.

Uralkodásának jelentőségét már csak szellemi fellegvárával tudta felülmúlni. Még a katonai hadműveletek rövid szüneteiben is olvasott, és szoros kapcsolatokat ápolt Itáliával, a reneszánsz őshazájával, ahol maga sohasem járt. Mindezt még jóval azelőtt tette, hogy második feleségét, Aragóniai Beatrixot, a nápolyi király lányát elvette volna. Kiapadhatatlan tudásszomjjal érdeklődött az akkori legmodernebb olasz reneszánsz építészet és képzőművészet iránt, könyvtárba hozatott és tanulmányozott minden ilyen témájú könyvet.

A teljesség igénye nélkül néhány gyöngyszem a magyar reneszánszból:

Európában párját ritkította Mátyás palotájának függőkertje, és a különleges, alakos kályhacsempék egész sorozata. Főként Budán és Visegrádon építkezett, szobrászatban és épületdíszítésben egy toszkán-dalmát művészcsoporthoz tartozó udvar lelke. Nevezetes közülük Giovanni Dalmata, aki Budára kerülése előtt IV. Sixtus pápa megbízásából dolgozott a Vatikánban. (Művei közül megmaradt a Diósgyőri Madonna néven ismert fehér-márvány dombormű.)

Se szeri, se száma azoknak az épületeknek, amelyek az ország különböző pontjain a mai napig hirdetik egy letűnt kor szellemi nagyságát, eszményeit: a Szapolyai-kápolna; a pécsi püspöki palota; a nagyvázsónyi pálos kolostor, amelyet Kinizsi Pál alapított; a tatai várkastély; a Garai család siklósi várkápolnája. A Budai Várpalotában életnagyságú bronzszobrok álltak, amelyek mára sajnos elvesztek: Héraklész, Pallasz Athéné, valamint a három Hunyadi (János, László és Mátyás) szobra.

Corvina elnevezéssel Mátyás könyvtárat alapított, amely az akkor ismert egész, korszerű tudományosságot felölelte. Az ezer-

nél is több kódex közel háromezer művet tartalmazott, köztük számos újplatonista bölcseleti írást. Ez az egyedülálló könyvtár vonzotta magához a nemzetközileg elismert tudósokat, művészeket. Például itt járt Regiomontanus, Galeotto Marzio, Pietro Ranzano és Antonio Bonfini. De Mátyás környezetében élt Janus Pannonius, a magyar reneszánsz legnagyobb, európai hírű költője, valamint Thuróczi János, első világi történetírónk is. Hess András nürnbergi nyomdász könyvnyomtató műhely hozott létre Budán.

A zenekultúra is fejlődésnek indult. Megszólalhatott a világi muzsika: ahol iskola működött, ott zenével is foglalkoztak. Beatrixnek külön ének- és zenekara volt – fennmaradt egyik kedvenc dala, amelyet ha lantosa játszott, nyomban felvidult tőle a királyné kedve.

Sok minden elveszett ugyan, de a hiányosan vagy kevésbé épen fennmaradt emlékek is híven tükrözik azt a magasba felívelő hullámot, amelyben a kultúrát, a bölcsességet és az emberi értékeket helyezték trónusra.

Már korának közvéleménye is úgy tartotta, hogy Hunyadi Mátyás halálával ismét véget ért egy virágzó korszak. Noha a történettudomány nem győzi bizonygatni, hogy egy keménykezü

uralkodó aligha örvendett általános elismerésnek, mégis tény, hogy azonnal legenda lett belőle, s mitikus alakjának fénye a mai napig nem halványult.

Talán azért sem, mert éppen most, a 21. század elején újból nagy szükség lenne egy szellemi újjászületésre, hogy végre kinyújtóztassuk elcsigázott tagjainkat, és lefújjuk lelkünkéről a több évszázados port. Percről percre változó világunkban – ahol bizonytalanságunkat sok minden mellett az ökológiai katasztrófák is fokozzák – már azt sem tudjuk kétség nélkül eldönteni, hogy testünknek milyen táplálék és gondoskodás a megfelelő, s ennél csak gyámoltalanabb, kiszolgáltatottabb helyzetben van lelkünk. Jól jönne most egy igazságos király, aki a fejlődésünkhöz szükséges társadalmi iránymutatásokat megadná. Mondjuk csak egyszerűen bölcs lenne, és az összefogás, a tolerancia és az emberség értékét hirdetné a világunkat elborító tudatlanság homályában.

Gáspár Ildikó

Fotók:

1. Mátyás király (Sulinet)
2. Leonardo „teljes embere” (Wikipédia)

HOGY KERÜL EGY LAPRA HILLER ISTVÁN A MEDICIEKKEL?

Avagy: ki kinek – mire mennyit?

Az idei Reneszánsz Év apropóján remélhetőleg végleg megszabadulunk a sznobtudat szókincséből ismert rőneszanszozástól.

Azon túl rengeteg dicséretes kezdeményezés kapcsolódik hozzá, amelyeket a www.reneszanszev.hu honlapon meg lehet tekinteni.

Végre! Egészen szokatlan módon, fantáziát igénylő pályázati kiírásokkal találkozunk minden művészeti ágban, sőt, minden alkotó ember számára a lehető legkevesebb megkötéssel, tehetségkutatással és pénzdíjazással fűszerezve. Nagy szüksége van a hazai művészeti életnek a népszerűsítésre, a profik és amatőrök közötti (egyébként magától is fakuló) határok továbbhalványítására.

A pályázatok lezárása után újra érdemes lesz körültekinteni a pályamunkák és a díjazottak közt, egyelőre azonban abban a szakaszban vagyunk, amikor ajánlatos figyelemmel kísérni a pályázókat és munkáikat, esetleg választani egy-egy kedvencet, tehetséget, felfedezni, még minden elbírálás előtt. Szóval, örülni a temérdek alkotónak, akik lehet, hogy éppen ezzel a bemutatkozási lehetőséggel találnak nagylelkű mecénásra.

Mert nem mondhatnám, hogy a művészet itt ma reneszánszát éli: nincsenek olyan fórumok, események, amik az alkotókat és alkotásaikat összehozzák a befogadóval. A probléma gyökerét

éppen ott látom, hogy ma a kortárs kultúra nem része a mindennapi életnek, a társasági eseményeknek.

Mintha a valódi művészet egy kis elszigetelt, szerencsétlen embercsoport keresztje volna, s erre a csoportra senki sem volna kíváncsi. Viszik a keresztjüket az aluljárókon, kis hazánk falvainak kátyús útjain keresztül, a hegyek sarjadó erdein át bele az épülő kapitalizmusba.

A szép új világban lehetnének éppen az anyagi különbségek okán valódi mecénások, de sajnálattal kell látnunk, hogy nagyon kevés van belőlük.

Örülhetünk viszont annak, hogy egyáltalán vannak! (pl: www.nemethcollection.hu)

A reneszánsz idején a mecénások számára státuszszimbólum volt egy-egy művész támogatása, még akkor is, ha inkább a mai szponzorokhoz voltak hasonlóak. Mi itt a különbség?

Az, hogy a mecénás anyagilag támogatja az alkotót, de nem szól bele a munkájába, míg a szponzor nagyon is beleszól, például teljesítményhez köti a támogatását.

Az ismert – talán a mecénás szó hallatán legtöbbször eszébe jutó – klasszikus név: a Mediciek. Mai értelemben inkább szponzornak számítának, hiszen nem azt támogatták, hogy istápolts festőjük/szobrászuk a “piacra” termeljen, illetve kibontakozzon, sokkal inkább azt, hogy megvalósítsa az ő elképzelé-

seiket, általuk leadott megrendelésre dolgozzon. Így készült a rengeteg portré és szobor, ami gyakran a családi lakhely díszítésére szolgált.

A firenzei Medici család a 14. században gazdagodott meg, gyapjúüzlettel kezdtek, majd bankfiókokat nyitottak a korabeli Itália több városában is. A családi vagyon egyik kiemelkedő örököse, Lorenzo de Medici (Lorenzo il Magnifico – a tündöklő) patrónusi tevékenységének köszönhetik olyan alkotók máig tartó dicsőségüket, mint Sandro Botticelli, Verocchio és tanítványa, Leonardo da Vinci, valamint a Lorenzo által alapított szobrásziskolában, 15 éves korában feltűnő Michelangelo Buonarotti, akit aztán haláláig fiaként nevelt.

Lorenzo természetesen nemcsak a képzőművészetet patronálta, hanem ugyanilyen lelkesedéssel az irodalmat is (erre ma szintén kevés példát találhatunk), nagyapja nyomdokain haladva régi kéziratok gyűjtésével kezdte, Platónt olvasott, később maga is írt verseket, és támogatta a firenzei egyetemet, ahol megfelelő szinten tanították a görög nyelvet.

A művészi értékek halmozása és ajándékozása (pl. éppen Lorenzo de Medici küldött a mi igazságos Mátyásunknak Verocchio-domborműveket ajándékba) a hírnevet és dicsőséget növelte az akkori művelt világban.

A Mediciek szép hagyománya tehát generációkon át öröklődött a vagyonnal együtt. Művészek legtöbbször megrendelésre dolgoztak, de ez semmit nem von le a keletkezett művek értékéből, és természetes, hogy a személyes alkotói kibontakozásukhoz is hozzájárult az anyagi biztonság megléte.

Szerencsére vannak magángyűjtemények, kevés tehetős ember, illetve csoport, akik ma is státusszimbólumként tartják számon a művészetet, és az azt megillető helyen és értéke szerint kezelik a kortárs alkotásokat. Itt a „kortárs” szó különös hangsúlyt kap, mivel ez az egyik legbizonytalanabb területe a műgyűjtésnek. Az élő, legtöbbször igen fiatal, különösebb elismerésben (még) nem részesülő művészek munkáinak gyűjtése értő szemet és némi kockázatvállaló hozzáállást igényel – a dolog szépsége éppen ebben rejlik. A művet önmagáért szeretni vagy nem szeretni, megvenni vagy az enyészetnek hagyni, a saját vagyont legjobb belátás szerint befektetni.

Ez a nagyközönség számára is hozzáférhető magán-gyűjteményekre éppúgy igaz, mint a kisebbekre.

Ma a műalkotások egy része állami tulajdonú gyűjteményeket gyarapít, azon az elven, hogy egy ország, nemzet dicsőségét a művészethez való viszonya befolyásolja.

Az államnak fontos szerepe van a művészet támogatásában mindaddig, amíg közgyűjteményekről van szó.

De minek nevezzük azt, amikor az összes hazai közgyűjtemény kortárs vásárlására az idei évben 27 millió forintot fordít az ok-

tatási és kulturális miniszter, s eközben 50 millió forinttal támogatja a KOGART magángyűjtemény vásárlásait? A miniszter itt nem a saját vagyona, hanem a köz pénzének felelőse.

Erre már a Műkritikusok Nemzetközi Szövetségének (AICA) Magyar Tagozata is felkapta a fejét, pontosabban az eddig is vigyázó tekintetét a témára vetette, és nyílt levelet intézett az illetékeshez:

“Nyílt levél Hiller István Miniszter Úrnak!

A Műkritikusok Nemzetközi Szövetségének (AICA) Magyar Tagozata tiltakozását fejezi ki amiatt, hogy az Oktatási és Kulturális Minisztérium a kortárs művészeti gyűjtemény létrehozására három évig, évente maximum ötvenmillió forinttal egy magánalapítványt támogat. A nemzetközi szinten az arts and business politika felett álló, a művészet és az üzleti világ hatékony és sikeres együttműködését elősegítő forma. Törvényszerűségeit tekintve e két fél kölcsönös érdekeit szem előtt tartó, üzleti alapú viszony. Gyűjteményt természetesen bárki építhet Magyarországon, ha azt a saját pénzéből teszi.

Úgy gondoljuk, hogy a kulturális tárca elsődleges kötelessége a rábízott közpénzből a közgyűjtemények támogatása, nem pedig ezek teljes ellehetetlenítése. Különösen elképesztőnek tartjuk, hogy az OKM 50 millió forinttal támogat egy magánalapítványi gyűjteményt, miközben évente mindössze 27 millió forintot fordít az összes hazai közgyűjtemény kortárs művészeti vásárlására. Az állam a művészetet és műgyűjtést közvetett úton természetesen több csatornán is támogathatja (adókedvezmény, járulékok, illeték-elengetés, amortizáció stb.). Anyagilag is hozzájárulhat cégek és magánemberek műtárgyvásárlásaihoz, ha azok közgyűjtemény részére adományozzák az alkotásokat, de közpénzt magánértékek felhalmozásához nem adhat. Egy nem közgyűjteményi státuszú magánalapítvány gyűjteménye magángyűjteménynek számít, amely kincsképző erejénél fogva a tulajdonos vagyonát növeli. Megengedhetetlennek tartjuk, hogy az állam művészettámogatás címén közpénzből támogassa egy magánszemély vagy magánalapítvány vagyonát gyarapító műgyűjtemény felhalmozását. Úgy gondoljuk, hogy az üzleti világ szereplőinek kultúrpolitikai szereplőkké avatása hosszú távon a kulturális és az üzleti világ szereplőinek megosztásához, nem pedig konstruktív együttműködésükhöz vezet.

Budapest, 2008. március 21.”

Időközben a nyílt levélhez csatlakozott a Fiala Képzőművészek Stúdiója Egyesület (FKSE) is.

Én is csatlakozom, habár erős a gyanúm, hogy ezzel nem teszek mély benyomást az illetékes minisztériumra, miközben azon gondolkodom: mi is éli ma itt reneszánszát?

Szeifert Natália

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Még mielőtt valaki a tavaszi csí hömpölygésére számítana, gyorsan leszögezzük: nem emberre ható, spirituális energiáról van szó. Sokkal inkább a minket körülvevő természeti jelenségek hasznos működéséről – ezen felül pedig arról az erőről, amin nap mint nap járunk: a Föld felszíne alatt lapuló, folyton újjászülető geotermikus energiáról.

Előző számunkban az alternatív energiaforrások alapjaira és elemeire vetettünk pillantást, most pedig kimondottan az újratelődő, üzemanyagként használható, természetes nyersanyagforrásokat tekinthetjük át. Ilyen a napfény, a szél, a heves sodrású vagy nagy kiterjedésű vizek mellett a Föld geotermikus ereje is, mely utóbbi a bolygónk gyomrában szunnyadó forró magmának a talajvízre és földkőzetekre gyakorolt hőhatását jelenti.

A Földünket jelenleg sújtó élelmiszerválság és a közelgő olajkriszisz fenyegető veszélye egyre erősebben követeli a természetesen megújuló energiaforrások széleskörűbb alkalmazását.

Nemcsak a gazdaságosság miatt, hanem mert valóban kezdünk rájönni arra, hogy ha kifogyunk a földgázból és az olajból, nem marad más, csak ami eddig is korlátlan mennyiségben rendelkezésünkre állt. Hiszen a Nap folyamatosan süt – ha nem tenné, nem lenne élet a bolygón –, és úgy tűnik, hogy csillagunk a következő többmilliárd évben sem „szándékozik abbahagyni” a ragyogást. A folyók sodrása pedig a gravitáció és a fizikai sűrűlási tényezők miatt „igába fogható”, és a víz körforgása révén gyakorlatilag kifogyhatatlan. A levegő szintén állandóan mozog, a földfelszín közelében persze nem mindig érezhető, de a felsőbb rétegekben folyamatosan fúj a szél, s energiáját generátor és lapátok segítségével hasznos munkára lehet bírni. Természetesen a nap-éj váltakozása és esetleg a borús időjárás miatt a Nap nem süt mindig mindenhol, és néha szélcsend is képes beállni rekkenő nyári napokon, illetve ha a folyó kiszárad – mert ilyen is előfordul –, a vízerőművet is nehézkes lenne máshova áttelepíteni. Akkor miből termelhetne folyamatosan energiát magának az ember? – kérdezhetnénk.

Van olyan erőforrás, ami tulajdonképpen éjjel-nappal rendelkezésre áll, csak használni kell. Ez konkrétan a bolygónk belsejében forrongó magmából származó úgynevezett földhő ereje, a geotermikus energia, amely a földkéregben található kőzetek közötti vízrétegekből nyerhető ki. Planétánk 99%-a ugyanis magasabb hőmérsékletű, mint 1000 °C, és csak 0,1 %-a hidegebb 100°C-nál. Ez iszonyatos mennyiségű energiát jelent! Épp ezért jó tudni, hogy a Kárpát-medence talaja például üledékes eredetű, porózus, víztározó, jó hővezető kőzetrendszer-

ből áll, így hazánk nemzetközi szinten elismerve is igen jól ellátott geotermikus energia szempontjából. Amennyiben a magma erejének áll a jövő, korántsem mindegy, hogy mi, magyarok milyen szinten érhetjük el ezt az energiaforrást...

Egy kis hévíztörténelem

A 19. század elején, az olaszországi Larderello városában működő vegyi gyár vezetősége felismerte, hogy a talajból feltörő forró bór víz képes hatékony munkát végezni – Francesco Larderello a helyi hőforrás segítségével melegítette fel a bórsavlepel tartályokat, így lényegesen kevesebb tüzfát kellett használni ebben az iparágban, mint azelőtt. Emellett a gőz mechanikus munkavégző feladatot is ellátott, felvonókat és szivattyúkat hajtott meg, illetve a fúrófejeket is működtette, így a befogott természetes erő segítségével a város 1850–75 között kivívta monopóliumát a bórsavgyártásban. Larderello úr pedig 1904-ben megépítette az első, geotermikus energiát felhasználó, villamos energiát termelő berendezést.

Ugyanúgy olasz földön, Toscanában 1810–40 között kisnyomású gőzt kezdtek el alkalmazni ipari és lakossági létesítmények, üvegházak fűtéséhez.

Az Egyesült Amerikai Államok 1892-ben, Izland pedig 1928-ban kezdte felhasználni fűtési célokra a föld hőjét, illetve kimondottan a hőforrások energiáját.

Napjainkra már számos helyen teljesen megszokott és elismert fűtési és energianyerési forma a geotermikus erők munkába állítása; 2003-ban az USA tagállamaiban 8,4 terawattnyi energiát szolgáltatott az erőműveken keresztül bolygónk gyomrának melege, ez több nagyvárost ellátott egy teljes évi villamos árammal!

A Föld öléből újjászülető energia

Fotó: Szabó Borka

Hazabeszélünk...

Itt Magyarországon, a hévforrásokon kívül sajnos kevésbé terjedt el a földkéreg között dúsuló energia ipari felhasználása. Erőműveink fosszilis vagy atomenergiával működnek, csak nagyon kevés helyen és igen szűk rétegben alkalmazzák a geotermikus erőket. Elsősorban magánlétesítmények, kisebb lakóparkok, ám nagyon szórványosan, és ezek legtöbbször külföldi magántőkéből épülnek. Pedig a geotermikus energia jőszerivel „kéznél van”, és nagyon stabil erőforrás, mivel nem függ azon külső változóktól, mint a szélerősség vagy a napsugárzás változása. Arról nem is beszélve, hogy hazánk földhőnagyhatalom lehetne, ezzel megelőzhetné Amerikát és Kínát, ha kihasználná adottságait – ám nagy valószínűséggel a tájékozatlanság és a fosszilis energiahordozó lobbinak az országra gyakorolt hatása miatt nem élünk ezzel a nagyszerű villamosenergia-termelő lehetőséggel.

Kár lenne érte: a magyar nép talpa alatt ugyanis 30 ezer megawattnyi energia búj meg, és ezzel Kínát a harmadik helyre szorítanánk vissza. Azonban Magyarországon jelenleg csak a termálfürdők hasznosítják a Föld melegét, ez pedig rendkívül elenyésző mértékű a meglévő erőkhöz képest!

Lássuk, mi volna, ha a létező összes geotermikus forrásaink akár csak az egytizedét használnánk ki?

Megdöbbenő adatokat kapunk: ez a megközelítőleg 3000 megawatt teljesítmény 1998-ban Magyarország éves energiafelhasználásának háromnegyedét fedezte volna... Azóta is megspórolhattunk volna vele évente legalább 66 millió hordó olajat, hiszen azóta sokkal több elektromos áramot használunk. Egyre növekvő számban helyezünk üzembe háztartási, számító- és ipari gépeket, nem beszélve arról, hogy a mobiltelefonjaink és járműveink akkumulátorait is a hálózatról töltjük, s ezek mennyisége szintén napról napra emelkedik. Jelenleg – ennek ellenére – a földhő felhasználása a teljes energiafogyasztásnak alig 0,28 %-át teszi ki, és ebből egyetlen esetben sem termelnek elektromos áramot...

Pedig mennyi mindenre jó!

A geotermikus energia felhasználása rendkívül Föld-barát megoldás: a forró belvizet egy speciális, mélyre fúrt kúton keresztül nyerik ki, majd az erőműbe vagy a felhasználóállomásra vezetik, ahol munkavégzésre fogják, majd egy másik kúton keresztül, már kihűlve, a termálvíz visszakerül a földkéregbe, ahol ismét felmelegszik, és kezdheti ciklusát előlről.

A kiselhasználók a magánlakóparkokban mélyre fúrt talajszondákkal nyerhetik ki a hévizet, amit aztán – mivel legtöbbször 30-40°C-nál nem melegebb a talajforrás – hőszivattyúkkal tudnak magasabb hőre felmelegíteni. Az ő esetükben ez a legolcsóbb és leggazdaságosabb megoldás, hiszen így már pár fokos termálforrás is kiváltja egy családi ház fűtését. Hátránya, hogy a szivattyút villamos áram üzemelteti, így nem tud függetlenedni az elektromosenergia-szolgáltatótól – a fűtés költségének legalább negyedét neki kell befizetni.

Ezért érdemes komplex, egymást kiváltó alternatív energia-termelőket alkalmazni: nyáron napkollektort, szeles időszakban szélmotort, így – amíg ezek üzemben vannak – a

hőszivattyú „takarékra állhat”. (Vagy további megoldás lehet az előző cikkünkben megemlített vízbontáson alapuló, víz-visszaforgató AFC-cellás üzemszisztéma használata is.)

A vastagabb pénztárcával bírók, illetve az ipari létesítmények az úgynevezett HDR-technológiával (Hot Dry Rock – „forró, poros szikla”) juthatnak az éltető, meleg belvízhez. Ez az elején fordítva működik, mint a költségghatékony változat: itt ugyanis egy közeli víznyerő helyről (folyóból, tóból) vezetik be a vizet a Föld mélyébe, ahol a magma felmelegíti, és forró gőz állapotában jut el a munkavégzés helyére. Ott megforgat egy gőzturbinát, a turbina pedig egy generátoron keresztül villamos energiát termel. A gőzt, víz halmazállapotúra hűlése után nagynyomású szivattyúval visszajuttatják a Föld gyomrába. Ennél a technológiánál felvetődhet az a probléma, hogy a gőz sok egyéb, mérgező anyagot hoz fel magával a mélyből.

Hasonlóan jó, ám költségigényes megoldás, amikor a felhasználók a saját maguk által előállított hideget tárolják el a Föld belsejében, és hasznosítják felmelegedett állapotban, amikor szükség van rá. Ilyenkor a fogyasztóterület alá építenek be hosszú, kacsaringós műanyagcső-rendszert két méternél nem mélyebben, amit fagyálló folyadékkal töltenek fel. Itt az érdekesség az, hogy ez a módszer – nevével ellentétben – mégsem a geotermikus energiát, mint inkább a felszínközeli, Naptól felhevülő talaj hőjét aknázza ki. A hátránya, hogy nagy földterületet kell felbontani a csövek lefektetéséhez, ami régi beépítésű telkeknél vagy golfpályáknál nem túl népszerű.

„Akinek már van fűtő kútja, rávetheti magát, mert az egy geotermikus kincsesbánya” – írja egy nagyon igényes, alternatív energiaforrásokról szóló, magyar információs oldal, a www.kekenergia.hu.

A legkönnyebben hasznosítható energiaforrás ettől függetlenül akkor is a termálvíz – ha valahol elérhető, akkor ebből lehet a leggyorsabban elektromos energiát termelni kicsi és nagy viszonylatban egyaránt. Sajnos hazánkban – a hévizek mennyiségét tekintve – méltatlanul csekély formában, csupán gyógyturizmus céljából hasznosítják a hőforrásokat, és az is nagy kívánnivalót maga után. Eleddig még senkinek nem nagyon jutott eszébe, vagy nem tudott hozzáfogni, hogy elektromos áram előállítására fogja be a hévforrásainkat. Pedig ez színtiszta tény: Magyarország a vizek országa...

Bízunk benne, hogy nemsokára a geotermikus energiafelhasználás itt, a Kárpát-medence térségében is mindennaposan, mindenki számára elérhető lesz. Olcsó, környezetbarát és folyamatos megoldás az energiaellátásra – remélhetőleg önző érdekek és egyéb, társadalomellenes hozzáállás nélkül alkalmazzuk majd.

Szabó Borka

Forrás: www.kekenergia.hu
www.mvm.hu

Amikor a művészetről kell véleményt formálnom, egy pillanatra hezitálok. Annyira sokrétű, pompás és folyamatosan megújuló, időnként sokkoló, mégis megnyugtató jelenség, amely a hétköznapok érdes szürkeségét vibráló, színes tömbbé formálja. Manapság mégis közömbösen mennek el a csoda mellett. A művészet mint megújító erő csupán néhány zárt csoport tagjai számára kincs, úgy tűnik, a nagyközönség megfeledkezett róla. Pedig ott lüktet valamilyen életérter artériájában: a korai és modern építészeti remekművekben, festészetben, szobrászatban, tánc- és mozgáskultúrában, az irodalom-

Túl a korlátokon

ban, egyszerűen a mindennapokban. Percenként születik egy-egy új alkotás szerte a világon, mégis igen gyér a művészetről gyűjtött információhalmazunk. Minél inkább belesüppedünk a komisz piaci valóságba, amely fogyasztókként könyvel el minket, annál biztosabban párolog el a szépérzékünk, illetve a művészet lágy formái iránti érzékenységünk. Pedig a valóság harsány, máskor pasztell színei készek arra, hogy megörvendeztessenek a nap valamennyi órájában, hogy ötletekkel halmozzanak el és reményt csempésszenek a szívekbe.

A művészet szerzteágazó kavalkádja előtt hódolva sietek a Nagymező utcában található Ernst Múzeumba, ahol idén is megrendezik a **Művészeti Könyv- és Folyóiratvásárt**, immár második alkalommal. Magyarországon számtalan művészeti témájú könyv, magazin, folyóirat jelenik meg évente, de a szélesebb közönség számára ezek a kiadványok a feledés homályába merülnek, gyakran a létezésükről sem tudnak. A vásár alkalmával a magas szakmai színvonalú és kivitelezésű munkák elérhetővé válnak valamennyi érdeklődő számára.

Belépek a múzeum kapuján, fölcsúszok a lépcsőn. Néhány fiatal lány éppen akkor pakolja ki a könyveket az egyik standra. Úgy érzem magam, mint egy kisgyerek a cukorkaboltban. Rengeteg színes könyv, folyóirat, újság és más kiadvány fogad, szinte hallom, ahogy a papír lány surrogása hív, a figyelmem és a rajongásom követeli. Ha most ráakadnék Aladdin csodalámpájára, az egyik kívánságom az lenne, hogy minden könyvből egy példányt hazavihessek. Persze ebben az esetben egy új szobát is kívánnom kéne, ahova pakolhatnám őket...

Mint megtudtam a rendezvény interneten elérhető információ-blokkjából (www.kulturpart.hu/index.php), a vásár ideje alatt a Múcsarnok kiadványai kedvezményes, kiadói áron kaphatók. Az eseményen részt vesz többek között a Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület, a Győri Városi Művészeti Múzeum, a K. Petrysz Ház, a Ludwig Múzeum, a Budapesti Teleki Téka, a Corvina Kiadó, a Lumen-FKSE-Impex, a Magyar Nemzeti Galéria, a Magyar Képzőművészeti Egyetem, az Iparművészeti Múzeum, az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, a Néprajzi Múzeum, a MODEM, a Magyar Műhely, az Enigma, az Art-magazin, a Műértő, az Új Művészet, a Praesens, a Vince-kiadó és mások. A vásáron megjelenő kiadványok kedvezményes áron kaphatók, ráadásul az igazi ingyencikre is gondoltak. Bárki, aki hajlandóságot érez arra, hogy a művészet iránti szenvedélyét szítsa, esetleg

lebilincselő nyelvezetű szakkönyveket keres a témában, vagy történelmi-kulturális vonatkozásban érdeklődik az irányzatok iránt, annak élvezet ez a rendezvény. Hasonlatos az aranyásóhoz, aki hosszas gürcölés után rábukkan a csodára, bár véleményem szerint a könyvek sokkal elsöprőbb eksztázisba csábítanak, mint bármely drágakő. Amikor a különféle könyvek lenyűgöző labirintusában sétálok, megerősödik bennem a könyvek iránti csodálat. Az értékesítők kedvesek, közvetlenek, mindannyian szívesen kalauzolnak a magukkal hozott repertoár rejtelseibe, a múzeumok – például a Nemzeti Galéria, illetve az

Iparművészeti Múzeum – képviselői rendkívül érdekes részleteket osztanak meg velem a könyvekkel kapcsolatban.

Ilyenkor megerősödik

a szívfájdalmam: bárcsak magammal tudnám vinni valamennyit! A következő eksztázishullám akkor ér el, amikor precíz, mégis csiszoltan irodalmi stílusú idegennyelvű – angol és német – könyvekre bukkanok. Az emberiség kultúrtörténetét sikerült egyetlen hatalmas teremben megjelentetni, felidézni és megőrizni.

A művészet fantasztikus varázsló: elkábít, sziporkál, kitart és buzdít. Ösztönöz. Arra indít, hogy parancsoljunk megálljt a burjánzó reklámdömpingnek, és keressük a valódi értéket. Áldozunk a Szépség, az Esztétika oltárán. Csak a művészet képes fölrázni egy társadalmat, amely ragacosz agyagmasszává olvadt a gazdaság súlya alatt. Csak az Alkotó dobbanthatja meg a megfagyott szíveket.

Mindig fölidézem a gimnáziumi zenetanárnőm egyik mondatát: „Művészet nélkül lehet élni, de nem érdemes.”

Színház az élet, akár én játszom, akár más a színházban.
Aranyfolyók röpködnek, elmerülünk a dicsfény pompájában.

Megtapsolnak, meghajolok. Távozom.

De nem ér véget a játék!

A Nap szekereére váltok jegyet,
bebarangolom a kristályos eget,
tapsolok én is a csillagoknak.

Hétféjú sárkány hátára ugrom,
bebarangolom a kék galaxisokat.
Csak a színeket látom, semmi mást.

Csillog a szemem, az ajkam, a lelkem.

Énekel az agyam, zakatol a szívem.

Angyalok birodalmába tévedek.

Elértem a célot: nincs tovább!

Leülök, megdermed a vérem.

Ellazul az izom, lefagy a test.

Már nem kell gyomor, bél, szív,
nem kellene futó lábak.

Enyém az idő, összeroppantatom,
a teret is összerágom, de nem fogakkal!

Lélekkel és színnel győzöm le a fizikát,
aggylal és szenvedéllyel égek tovább.

A Nap testvére leszek, egy új csillag.

Farkas Renáta

FŐVÁROSI KULTÚRAMENTÉSI AKCIÓ

A VII. kerületi Almássy téri Szabadidőközpont és a IX. kerületi Kultiplex után ismét egy nagy múltú – ezúttal VI. kerületi –, halálraítélt művelődési intézmény keresi megmentőit.

A végveszélybe került Benczúr Ház segélykiáltását Kórosi Jolán zenei referens alábbi levelével intézzük mindazokhoz, akik aláírásukkal támogatnák a művelődési ház fennmaradásáért folytatott küzdelmet. Még nem késő.

„A VI. kerületi Benczúr utcában van egy 1896-ban épült gyönyörű palota (mai ismert nevén Benczúr Ház), amelyet 1930-ban vásárolt meg a Magyar Királyi Posta saját dolgozóinak nyugdíjjarulék alapjából, vagyis a dolgozók fillérjeiből, hogy otthont teremtsen szakmai és kulturális egyesületeik számára. 1931. február 15-én ünnepélyes keretek között avatták fel a Postás Otthont, amelynek megnyitó beszédét dr. báró Szalay Gábor vezérigazgató a következő szavakkal zárta:

„Legyen ez a ház a béke, a szeretet és az egyetértés tanyája, serkentse az itt fakadt gondolat egységes tette a testvéri közösségben élő személyzetet, s a jövő olyan szép legyen, mint azt reméljük.”

Biztosak lehetünk abban, hogy nem ilyen jövőre számított.

Az eltelt 78 év alatt két nagy fordulópont volt az intézmény életében: 1945 után szakszervezeti fenntartású művelődési otthon (később művelődési központ) lett, majd a rendszerváltozáskor művelődési alapítvány. Három alapítója az akkortájt szétdarabolt régi Magyar Posta három nagy utódvállalata: a Magyar Posta Vállalat, a Matáv és az Antenna Hungária lett. Az épületet magát a rendszerváltozás körüli években teljesen felújították, a palota visszakapta régi fényét és eleganciáját.

A Benczúr Ház – Postás Művelődési Központ jelenleg három alapintézményből áll: a – jogelődjével együtt – 1921-től működő művelődési ház, az 1902-ben alapított zeneiskola és az 1946-ban, az egyesületek könyvtárosaiból létrehozott központi könyvtár.

A szűkebb értelemben vett Benczúr Ház manapság főként zenei rendezvényeiről ismert, kiemelkednek fesztiváljai, tehetségkutató versenyei, a Benczúr-kerti esték nyári szabadtéri koncertsorozatai és a fiatalok körében nagyon népszerű Benczúr klub élőzenés estjei. De több évtizedes múltra tekint vissza az itt folyó képzőművészeti tehetségfejlesztés és a társastáncktatás is.

Az Erkel Ferenc Zeneiskola a klasszikus képzésen túl 1965 óta a hazai jazzoktatás fellegvára, jazz-szakközépiskolája 2005-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszakának gyakorló helye. A 85 ezer kötetes központi könyvtár a ház látogatóit kiszolgáló klubkönyvtáron kívül még 29 letéti könyvtárat is üzemeltet.

Az alapító okirat szerint az intézmény nyitott: kerületi, budapesti, esetenként pedig országos hatáskörű kulturális tevékenységet folytat. Megjegyzendő, hogy a VI. kerületben ez az egyetlen művelődési ház!

Az alapítványi formában működő művelődési központ végzetét alapvetően az okozhatja, hogy nem az alapításkor letett törzstőke hozadékából gazdálkodhat – hiszen a törzstőkének nevezett 1 millió forint már 1990-ben is csak kvázi törzstőkének számított –, hanem az alapítók által évente megítélt támogatásból. Így kiszolgáltatottá vált az alapítók támogatási hajlandóságának.

A két – időközben külföldi kézbe került – vállalat már meg is vonta a dotációt: 2002-ben a Matáv (ma Magyar Telekom Nyrt.), 2005-ben az Antenna Hungária. Most pedig a – jelenleg még magyar állami tulajdonban lévő – Magyar Posta Zrt. jelentette be a támogatás megvonását. Idén augusztus elsejétől tehát alapítványi hozzájárulás nélkül marad az intézmény.

Az persze sejthető, hogy az alapítvány ellehetetlenítése mögött privatizációs szándék állhat, hiszen az épület túl szép és túl értékes. No meg ki hiheti azt el, hogy három ilyen nagyvállalat nem képes költségvetéséből kigazdálkodni összesen mintegy 60 millió forintot évente, ami a Ház életben tartásához – a saját bevétellel kiegészülve – szűken ugyan, de elég lenne? Ez az összeg még 30%-kal csökken is, hiszen a Benczúr Ház közhasznú alapítványként működik, s így az adományozó ezt leírhatja az adójából.

Az egyik kérdés az, van-e joga a hajdani elődök fillérjeiből és szellemi apportjából létrehozott nagy múltú kulturális intézményt két gazdag külföldi tulajdonosnak és egy állami nagyvállalatnak pillanatnyi – egyébként vállalati mércével mérve csekély – anyagi haszon miatt elkótyavetyélni.

Ha az erkölcsöt, az igazságosságot vesszük alapul, akkor természetesen nincs, de ha a mai jogrendszert, akkor úgy tűnik, van: elég az Andrássy úti palotákra, a postapalotára, a kórházakra, a Lipótra, az ügépályára és még ki tudja hány épített és természeti értékünkre gondolnunk, amitől minden következmény nélkül megfosztattunk és megfosztatunk.

A másik, jelenleg élet-halált jelentő kérdés pedig az, van-e ennek az országnak a pénzügyi elitjében – például a száz leggazdagabb magyar között – legalább egy ember, aki – hasonlóan az igazi reformkor nagyjaihoz – anyagi támogatásával megmentené ezt az intézményt a jelennek és a jövőnek, a magyar kultúrának. Legalább addig, amíg lesz végre a kultúrának nagyobb jelentőséget biztosító társadalmi környezet.

Tőle kérünk segítséget, mi, az aláírók, s rajtunk kívül mindenki, akinek ez az intézmény sokat jelent.”

Kérjük kedves Olvasóinkat, amennyiben támogatni kívánják a Benczúr Ház felhívását, küldjék el nevüket és foglalkozásukat az alábbi címre:

benczurklub@gmail.com

Köszönjük segítségüket!

A Mentrópia Szerkesztőségének nevében,
Gáspár Ildikó
2008. május

Fotó: hungarianfilm.com

2008. április 18-19.

Hiába volt egésznapos BKV-sztrájk, a Mozifanatikusok éjszakájára több százan voltak kíváncsiak és jutottak el gyalog, biciklivel, kocsival, úrhajóval – aki ahogy tudott.

A cím és a reklám alapján azt hittem, tényleg lesz külön fantasy-és romantikarészleg, és már előre azon morfondíroztam, melyik kategóriára váltsak jegyet, de tévedtem. Csak pár film volt: a romantikára éhesek a Mindenképpen talán és a 27 idegen igen című mozifilmekkel lakhattak jól.

A reklámban az szerepel, hogy „64502 orkot láttam”. A sanyarú valóság viszont az, hogy én egyet sem – mert a Spiderwick vetítésére nem jutottam be, ezen kívül pedig nemigen mutogattak orkokat aznap este a filmvászonon.

A Pesti Est különszámában mindenki megtalálhatta a részletes vetítési tervet. 1990 Ft-ért, április 18-án este hattól másnap reggel hatig 52 filmet lehetett megtekinteni három Palace moziban: a Westendben, Mammutban és a Lurdy Házban.

A Red Bull támogatásával megvalósuló esemény tömegeket csábított el. A mozifanatikusoknak összeállított, jó pénzért megvehető menüben egy doboz Red Bull, fél liter ásványvíz, popcorn és fogápoló csomag bújt meg. A fogápoló csomagot nem vette elő senki a mosdóban az éjszaka folyamán, de kedves gesztus volt. Gondoltak ránk. Aki nem jutott be egy előadásra, az addig megmoshatta volna a fogát; s ha még így sem lettek volna teljesen megelégedettek a szolgáltatással a mozira éhes, ám a vetítésre be nem jutott tömegek, akkor egész idő alatt babzsákokon hallgathatták az odarendelt dj zenéjét.

A moziünnepből kiindulva tudtam, hogy legalább egy héttel előtte meg kell venni a jegyet, hogy bejuthassunk a Mozifanatikusok éjszakájára. Jól sejtettem: pénteken paprikavörös fejjel rohángáló embereket találtam, akik szerettek volna bemenni, de már az összes jegy elkelt. A BKV-sztrájk miatt sokan ostromolták meg a Palace Westendet. Már azért sorba kellett állni a nyitás előtt fél órával, hogy felmehessünk a moziba. Leállították a mozgólépcsőt, és a biztonsági őrök korlátozták a feljutást. Amikor végre megpillantottuk a mozit, és diadalittasan próbáltunk bejutni, egy egész szintet betöltő sor végére állhattunk. A legkevésbé sem volt gyors és fájdalommentes a várakozás. Mire a sor elejére jutottunk, már tudtuk, hogy beteltek a termek és nem engednek be minket a vetítésre. A kedélyek megnyugtatósára a már említett dj tett kísérletet – ám tömegnyomorban, egy levegőtlen folyosón nem igazán volt kedve és alkalma bárkinek is táncolni.

Az ajtókat bezárták, várni kellett. Választhattunk, hogy egy órával hamarabb beülünk a terembe, és akkor biztosan lesz helyünk, vagy keresünk egy olyan filmet, ami épp megy, és még nyitva az ajtó.

Szerencsére csak az első előadásokat figyelték ilyen brutális módon. Viszont kb. nyolctól már szabad volt a földre feküdni, ülni, a folyosókon elhelyezett babzsákfoteleket bevinni a nézőtérre, végigülni a lépcsőkön. Akik sehova sem jutottak be, a folyosókon beszélgettek vagy beültek egy fodrászhoz, aki éjfélig bárkinek megcsinálta a haját punkra, romantikusra, mozifanatikusra. Két erősen szőkére festett lány hajszínező mintákkal árasztott el mindenkit, így a tizenévesek vörös fővel, kialvatlanul mászkálhattak szombaton a városban.

Az átlagéletkor 16 év körül lehetett, sőt a fiatalabb generáció megtekintette a 16-os karikával jelzett filmeket is, és erre senki nem figyelt, mint ahogy az lenni szokott.

Még éjfél után is láttam nyolcéves gyerekeket a nézőtéren, szülői felügyelet nélkül. Voltak, akik elaludtak, sokan mondogatták, hogy már másodjára látták a filmeket, mégis megnézték.

A jegy két film árába került, mindenki arra hajtott, hogy legalább három-négy filmet megnézhesen az éjszaka folyamán. Így amire be tudtunk ülni, azon ott is maradtunk, hogy ne dobjunk ki pénzt az ablakon.

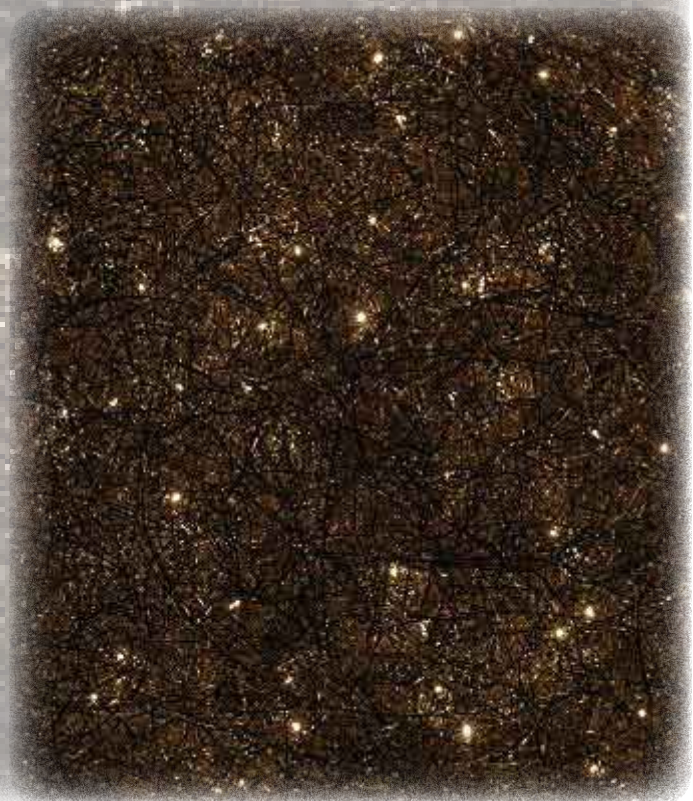
A kinézett filmeket nem sikerült megnézni úgy, ahogy akartam, helyette viszont láttam a Kis Vukot, illetve csak az elejét, addig, amíg nem rohantam el megnézni inkább a Jumpert, azaz a Hipervándort.

A Kis Vuknak adtam egy esélyt, de abban a háromnegyed órában nem ugráltam az örömtől, hogy láthatom e modern képremekeket. Alig voltak a teremben, és akik beültek, azok is kínlódtak. A Hipervándor viszont tetszett. Tele is volt a nézőtér. A poénokon több százan nevettek, olyan érzésem támadt, mint amikor a Művészetek Völgyében egy cirkuszi sátorban vetítettek filmeket, ahol közönség bármit megtehetett, bárhova leülhetett.

Hajnali három után hagytam el a teret. Akkor még javában nyüzsögtek a tinédzserek, tömve voltak a termek. Mások viszont egyedül éjszakára tudtak eljönni, ők csak ekkor kezdték el a vad filmnézést.

Olyan volt ez, mint egy maraton, ahol mindenki nyer. Családias és kedves volt a hajnali moziterem lát képe. Voltak kispárnákon szunnyadók és lelkes ébrenlévők. De egyvalami közös volt bennük: vágytak az elképzelt világba, amit a mozi adhat nekik. Bizom benne, hogy mindenki megkapta azt, amire számított.

Dobos Mónika

Fotó: Gubis Mariann

Reneszánsz Receptek

avagy „A gyümölcs nevében megenni!”

Ha Reneszánsz Év, akkor a tavaszszal együtt mi is szülessünk újjá: kénezztessük magunkat gyümölcsözö tavaszi ízekkel. Ehhez finom étkeket kínálunk „hizlal-nem hizlal” kategóriában mindenkinek.

Habár a receptekben kimondottan a Hot Pan vagy Hot Plate nevű, elektromos grillező és pároló, fél méter átmérőjű óriás-serpenyőt emlegetjük, ezek az ételek normál serpenyőben és sütőben is ugyanilyen hatékonysággal elkészíthetők. Azonban azért érdemes ezt a fajta sütőt kipróbálni – ha nincs, akkor valakitől kölcsönkérni, vagy olyan emberekhez társulni egy közös ebédre, akiknek van ilyen –, mert gyorsabban, ízletesebben és egészségesebben készülnek el benne a finomságok, valamint kevesebb edényt kell később elmosogatni.

Csirke sült gyümölcscsel („nem hizlal”)

Hozzávalók: 12 darab filézett csirke felsőcomb; só (tetszés szerint); étolaj (a sütő aljára éppenhogy); szeletelt gyümölcsök (alma, nashi [kínai] körte, banán, meggybefőtt és őszibarackkonzerv, illetve bármi, amit szeretünk); natúr kefir vagy joghurt.

Elkészítése: A húsokat kettévágjuk, de kisebb szeletekre is érdemes felválni, mert akkor később – pl. pici gyerekeknek – nem kell összenyiszálni, és pirosabbra is sül. Az óriás-serpenyőt kicsit átolajozzuk, beállítjuk 150 fokra, és beletesszük a húsokat. Túpróbáig, de minimum pirulásig sütjük, feltekerjük a hőtároló gombját 180 fokra, majd beleszórjuk a gyümölcsöket, és fedő alatt is pároljuk kicsit, hogy levet eressen. Pár perc múlva, amikor már éppen készen van, rákanalazzuk a kefir vagy a joghurtot. Összekeverjük az ételt, kikapcsoljuk a sütőt, és hagyjuk, hogy legalább tíz percig összeérjenek az ízek.

Ha marad belőle, érdemes hűtőbe tenni másnapra vagy későbbre, mivel a gyümölcsök és a hús tovább érlelődik, átveszik egymás ízét, „integrálódnak”, és egyszerűen isteni lesz a végeredmény!

(Az eredeti recept megtalálható a www.mindmegette.hu portálon.)

Gyümölcsös-túrós lepénykék („hizlal”)

Hozzávalók 40 db, kb. 15 cm átmérőjű lepényke-tésztaához: 4 tojás; 20-25 dkg liszt; 1 l szénsavas ásványvíz; 1 dl étolaj; fél kiskanál só.

Hozzávalók a tésztaötletéhez: 1-2 db alma; 1-2 db nashi (kínai) körte; 25 dkg tehéntúró; 1 tojás; 2 evőkanál cukor (vagy 1-1,5 evőkanál fruktóz-alapú édesítőszer).

Elkészítése: A 4 tojást beleütjük egy tálba, felferjük, hozzáadjuk a sót, olajat, ásványvizet, lisztet. A gyümölcsöt meghámozzuk, apróra vágjuk, és a folyékony masszához adjuk. Az ötödik tojást szétválasztjuk, a sárgáját félretesszük. A tojásfehérjét kemény habbá verjük egy másik tálban, abba belekeverjük a túrot, a cukrot, a tojássárgáját, végül a tejfölt. Az egészet hozzáöntjük a lepényketésztaához (ami palacsintasűrűségű, de liszttel és/vagy szénsavas ásványvízzel lehet variálni még, igény szerint).

Beállítjuk a sütőt 120-150 fok közé, és az első merőkanálnyi „massza” alá libatollal olajat terítünk szét a serpenyőben, így nem ragad le a cukros túrótól. (Előfordulhat, hogy később is kenni kell, de nem lesz olajos tőle a tészta!) A lepényeket fedő alatt sütjük, majd a sístergő hang hallatán megfordítjuk, hogy mindkét oldalán aranybarnára sülhessen.

Megszórhatjuk fahéjas cukorral, tehetünk rá tejszínhabot, meglocsolhatjuk joghurttal, halmozhatunk rá fagyit, de ehetjük magában is, ahogy tetszik. A kész étel mennyei ízű, amerikai jellegű palacsinta lesz, amiben az alma íze dominál, a túrótól pedig kellemes állagú.

Az óriás sütőedény szórakoztató elem is lehet: én legutóbb ugyanis bevittem a szobába az étkezőasztalra, így széken ülve, kényelmesen készíthettük el férjemmel az ételt. A család körbeülte, és igen jól mulattunk, miközben sütöttük az ízletes palacsintákat. Szerencsére sikerült másnap reggelire is mentenem belőlük...

Szabó Borka

Fotó: Szabó Borka

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Mesék a Reneszánsz Év jegyében

A részeges huszár

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy huszár, aki Mátyás király seregében szolgált. Olyan legény volt, hogy nem szerette a teli poharat, csak az üreset, ezért mindig kiitta a bort belőle.

Találkozott egyszer ezzel a huszárral Mátyás király, éppen akkor, amikor ő maga is huszárnak volt öltözve, és úgy lovagolt a tábor körül.

– Hát te, kedves pajtás, mit keresel erre? – kérdi Mátyás király.

– Én, pajtás, csak egy csárdát, ahol jó bort kapni.

Elment a csárdába Mátyás király a huszárral. Megittak egy liter bort, azt a huszár fizette. Még egy literrel megittak, azt már Mátyás király fizette. Akkor azt mondja Mátyás király: – Elég volt, pajtás! Gyerünk most már vissza a táborba!

– Nem megyek én! Mert én még ihatnám! Fizess még egy liter bort, pajtás!

De Mátyás király nem akart fizetni, azt mondta, nincs neki pénze. A huszárnak sem volt több pénze. Rákiáltott a csárdásra, adjon még egy literrel hitelbe. Hanem a csárdás azt mondta: – Katonának nincs hitel!

Arra a huszár kihúzta a kardját: – Nesze, kutya csárdás! Itt hagyom zálogba ezt a kardot.

Akkor a csárdás még egy liter bort tett az asztalra, a kardot meg felakasztotta a kármentőben egy szegre.

Mátyás király nagyon megharagudott a huszárra, mert zálogba tette a kardot. Katonának nem szabad a fegyverét elhagyni. „Ne félj, részeges bitang! Majd kibabrálok én veled!”

A huszár még kijózanodott estére, csinált magának fakardot, azt dugta a hüvelyébe, hogy reggel észre ne vegyék a hibát. Másnap aztán sorakozót fúvatott Mátyás király. Ahogy ott állott a sok szép huszárra előtte, azonmód megismerte a részeges pajtást a legelső sorban. Mátyás király odaléptetett a huszár elébe:

– Azt parancsolom neked, te huszár, most rögtön csapd le ennek a melletted álló pajtásodnak a fejét, különben a te fejedet üttetem le a nyakadról!

Nem tudom, melyik ijedt meg jobban: az a huszár, akinek a fejét oda kellett tartani, vagy a részeges huszár, akinek a kármentőben csüngött az igazi kardja. De a huszár gondolt egyet, felnézett az égre, összetette a két kezét, elkezdett fennszóval imádkozni:

– Jaj, felséges atyaisten! Azt kérem tőled, változtasd fakarddát az én éles vaskardomat, hogy az én ártatlan pajtásomnak az életét ne tudjam elvenni – azzal kirántotta a fakardot, odahúzott a pajtása nyakára. Az csak egyet szisszent, aztán örült, amikor látta, hogy nem esik a feje lefelé.

A részeges huszár így szabadult a büntetés alól, Mátyás király kegyesen megbocsátott neki.

Mátyás király bolondja

Egy ebéd után a király, elbocsátva vendégeit, bement a legfelső szobájába, kikönyökölt az ablakba, nézegetett lefelé a Duna szép széles vizére. Ha csak pihent is a király, ha csak nézegette is a habot, meg a halászt, meg a Duna hátán lebegő csónakot, akkor is cselekedett valamit, mert gondolkodott. Fejedelmeknek, pápának küldendő levélen, ország baján, haditerveken – mindig volt Mátyás királynak főben járó gondolkodni valója.

Akármi mélyen gondolkodott, észrevette a király, hogy nagy sebbel-lobbal jön az ő tarka udvari bolondja a kapu felé. Lekialt Mátyás az ablakból:

– Hova kocogsz, komám?

Felkiált a bolond: – Éppen tehozzád, komám!

– Akkor ne siess, komám! Mert ebbe a szobába bolondnak nem lehet bejönni.

– Neeem? Hát akkor te hogy mentél be, komám?

– Hű, azt a... – kicsi híja volt, hogy Mátyás el nem káromkodta magát. Ha ezt a felségsértést nem olyan bolond követi el, aki okos, hanem olyan bolond, aki buta, biztos a hóhér tépte volna ki nyelvét. De a bölcs király egyszeribe leparancsolta az indulatát, és jókedvvel kacagott le a bolondra. Azután pedig elkomolyodott, s azt gondolta magába merülve, hogy bizony nem árt, ha a világ hatalmasai is hallanak egyszer ilyenfélét, annál jobban ügyelhetnek aztán, hogy halandói gyarlóságukban bolond dolgot el ne kövessenek.

gyűjtötte: Gáspár Ildikó

Rajzolta: Kószó Lilla

<http://www.bekeu-szg.sulinet.hu/galeria/meseillusztracio.htm>

„Rostélyokat leengedni” pszichiátria kontra klinikai pszichológia 2. rész

A pszichológia és az általa alkalmazott kognitív viselkedésterápia

A cikk első felében körülírt, a szorongásos betegségekre javallt pszichiátriai kezelés szinte kizárólag a biológia oldaláról gondol a gyógyulás folyamatára. Ez a megközelítés tehát az anyag mindenhatóságából indul ki, és feltételezi, hogy más segítség nélkül is képes az abszolút kontrollra a szellem felett. Véleményem szerint már ez a részleges viszonyulás is alkalmatlanná teszi arra, hogy elérje a beteg valós célját, azaz a teljes testi-lelki rehabilitációt.

Hasonlóan eszközközpontú gondolkodás jellemzi a pszichológia által alkalmazott kognitív viselkedésterápiát, csak hogy itt a „szellemet” mint tartalmat tekintik eszköznek az erre avatott gyógyítók. (Tartalom alatt az értelemmel és érzélemmel teli embert értem.) A terápiát pedig azért tekintem eszközközpontúnak – hasonlóan a pszichiátria megoldásaihoz –, mert a végső célt, azaz az érintett egészségének teljes újjáépülését feladva, a tünetekre koncentrálnak csak legfeljebb nem teljes értékű eszközként funkcionálhat a valós gyógyulás folyamatában.

A tudományos mentalizmus főbb eszközei

A szorongásos betegségekre alkalmazott kognitív viselkedés-terápia lényege: tudatos gondolkodás kialakításán keresztül kondicionálja a kliens szorongását, és ezzel segíti annak mentális, jó esetben testi rehabilitációját. A pánikbetegségben, de még inkább a vele párhuzamosan kialakuló agorafóbiában szenvedő ember magán- és szociális életvilága a betegség kialakulását követően rendkívül gyorsan beszűkülhet. Az érintett eleinte csak bizonyos szituációkat kerül, majd a képzeletbeli lista egyre gyorsuló ütemben bővül. Ez egy idő után fokozottan korlátozott életvitelt hozhat létre, amelyben az illető végső soron a lakásából sem mer kilépni. A szakpszichológusok által alkalmazott kognitív viselkedésterápia az ehhez hasonló szorongásos kórképeket oly módon igyekszik orvosolni, hogy egyrészt feltárja és megpróbálja módosítani az érzelmi zavarokért felelős gondolkodási mintákat; másfelől a beteget tudatosan és fokozatosan szembesíti az irracionális félelmeit okozó szituációkkal. Az ilyen jellegű feszültségekhez való hozzászoktatások jelentősen képesek tágítani a beszűkült életvitel határait. A pszichoterápia „csodafegyverén” kívül a pszichológusok eszköztárában megtalálható az ún. autogén tréning is (meditációs technikán alapuló relaxációs gyakorlat), amely képes csillapítani, illetve megszüntetni az akut szorongásos állapotokat.

„Recepten” a mentális egészség!

A gyógyszeres kezelés „gyógyulási alternatívájának” tekintett módszerek a regenerálódás folyamatára csak szűkös tartományban képesek hatni, másképpen fogalmazva: megelégednek az- zal, hogy a tünetek megszűntek. Ezzel a hozzáállással persze nem tesznek mást, csak engednek a tudományos racionalitásból eredő természetüknek, és ennek szellemében megpróbálják „le- gyártani” az egészséges ember prototípusát.

Varázslóiskola

Végső soron talán mindegy is, hogy a klinikai pszichológia milyen eszközzel él, amennyiben a „varázsló- nak” - bizonyos képes- ségek híján - nincs módja gyakorolni a tanultakat. A lélekbúvár- gyógyí- tó számára a „varázs- erőt” az intuitív karizma adhatja. Ami a neves bio- lógiai pszichiáter „sámánok- nál” az eszközökből adódóan érte- lemszerűen megvan, az gyakran hiányzik az átlagos pszichoterapeutában: a „mágus” szuggesztív hatása, amellyel hitelesen meggyőzi a pá- cienseit a gyógyulásukhoz szükséges követendő elvekről. Ezt a „varázserőt” nem lehet tanítani, egyfajta, már-már mű- vérszi adottság kívánatos a birtoklásához. Bár az adott szakmai intuíciónál származó rátermettség szinte minden értelmiségi foglalkozásnál elengedhetetlenül szükséges, azt hiszem, ennek a követelménynek a gyógyításban hangsúlyozottan érvényesül- nie kellene. Voltaképpen nincs is miért csodálkoznunk azon, hogy az átlagterapeuta mennyire középszerű módon képes megnyilvánulni a kezelés során, ha tekintetbe vesszük, milyen kontraszelektív elvek érvényesülnek a pszichológusok pályára léptetésében. A cikk terjedelmi szempontjait figyelembe véve sajnos nincs módom teljes körűen érvelni a témában, de hogy az olvasó megérthesse, mire gondolok, egy, a kialakult helyzetre jellemző példát talán érdemes megemlítenem: jelenleg semmi- lyen szakmai alkalmassági vizsga nem szükséges ahhoz, hogy valaki megkezdje egyetemi tanulmányait ezen a pályán. Hogy azután mik lehetnek az alkalmatlanság hatásai, arra itt, jobb híján szintén csak egy, a gyakorlatban tipikusan jelentkező szi- tuációt vázolhatok: még ha egy terapeuta igazán elkötelezetten törekszik is a betegséget kiváltó mélyebb okok feltárására, könnyen elkövetheti – és az általam megismert esetek szerintem azt mutatják, hogy el is követi – azt a hibát, hogy túl korán állít fel hipotéziseket egy-egy kliens esetében, amelyeket azután igyek- szik konokul alátámasztani. Már emiatt is tarthatnánk sámán-

kodásnak egyes „szakemberek” gyakorlati tevékenységét.

Fekete mágia

Akárcsak a biológiai terápiás módszereknél, itt sem pusztán a gyógyulás megközelítési módja vet fel dilemmákat. Éppen ilyen súlylyal esik a latba a klinikai pszichológusok öncélú szembenállása a pszichiátria szellemével. A gyógyítást is felvállaló lélekbúvárok egyik jellemző típusa számára a siker (a beteg teljes rehabilitációja), nem ritkán önmaguk számára is burkoltan, csak másodlagos jelentőséggel bír. A „szent” cél sok esetben szakmai kompetenciájuk igazolása a pszichiátria módszereivel szemben.

Ahogy a betegekért „vívott párbaj” egyik oldalán név szerint megemlítettem Gábor S. Pált, érdemes megtennem ezt a másikat, a pszichológia oldalán is. Szendi Gábor láthatóan épp olyan elkötelezett, öncélú harcosa az antipszichiátriának, mint amennyire Gábor doktor az antipszichológiának. Mindkettőjük sajátossága az, hogy ambíciójuk révén szekértáboruk egyik szimbólumává tudtak válni az idők folyamán. Elég csak egy pillantást vetni Szendi honlapjára (<http://www.antidepresszans.tenyek-tevhitek.hu>), máris élénk tárulhat, hogy hol található az antipszichiátria iskolájának egyik magyarországi kirendeltsége. Semmiképpen sem szeretnék arra a következtetésre jutni, hogy nem létezik depresszióipar a világban, de az olvasó számára talán már a címszavak rövid áttekintéséből is gyorsan kiderülhet, hogy a szakembert milyen mély, ellentmondást nem tűrő érzések kötik a maga felfogásához.

A (kor)szellem védelmében

Igaz, hogy a fent leírtakban gyakori kételyeimet fogalmaztam meg a kognitív viselkedésterápia gyakorlatával kapcsolatban, ezt azonban nem elsősorban az eszköz hatékonyságára szerettem volna vonatkoztatni. Sőt, az effektust tekintve az ember mentális képességeit erőforrásként kiaknázni óhajtó gyógyításról elmondható, ha avatott kezek irányítják, épp olyan hatékonyan képes működni, mint a kemikáliákat alkalmazó társa, a pszichiátria. Az erre hivatott orvosi etikának azonban előbb-utóbb szembe kell néznie a (szak)emberi tényezőben rejlő esetlegességgel; azzal, hogy jelenleg egyedül a véletlen - mások számára talán Isten -, de semmiképpen sem a racionális tudás gondoskodik a gyógyítói sikerhez feltétlenül szükséges karizmatikus tehetség kiválasztásáról.

Lássuk a mérleget:

A mai tudomány megközelítésének realitásait tekintetbe véve korunk „gyógyításának” eszményét három jellemző dimenzió alapján foglaltam össze:

1. Külön-külön igyekeztem megvilágítani azt az ellentétet, amely a szorongásos kórképek kezelésének kétpólusos oldalán feszül. Az egyik oldalon a pszichológiai terápiákat elutasító, a gyakran a depresszióipar által támogatott biológiai pszichiátria helyezkedik el, míg a másikon az eszközként bizonyítottan jól működő kognitív viselkedésterápiákat alkalmazó pszichológia áll. Ezek gyakran antagonisztikussá növekvő, öncélú ellentéte, véleményem szerint, önmagában is gátolhatja a páciensek teljes értékű rehabilitációját. Ugyanakkor közös bennük az az absztrakt, misztikus atmoszféra, amelyet jobbra saját dicsőségükre tartanak fenn.

2. A neurotikus betegségben szenvedők helyzetét nemcsak az antipszichológia és antipszichiátria önös érdekekkel jellemezhető versenye nehezíti, hanem az a jelenség is, ahogy mindkét terület igyekszik tünetorientáltan gondolkodni. A páciens szempontjából azonban csak pusztán eszköz lehet az, amit a két ellenoldal célnak tekint.

3. A modernizációból adódó specializációs folyamatok az egyes tudományágak számára rendkívül megnehezítették az együttes gondolkodást. A mai részdiszciplínák szűklátókörűsége pedig önmagában is megakadályozhatja valamilyen teljes értékű, az integrációban gondolkodó szemlélet kibontakozását.

A fenti, háromoldalú deformáció mára hatalmas szakadékot hozott létre az ideális gyógyulás és a valóságban alkalmazott tényleges gyógyítás között. A korunk szellemében meghúzódó okok miatt nehezen látható előre, hogyan lehetne a közeljövőben csökkenteni a betegek valós érdeke és az orvostudomány valós irányultsága között keletkezett távolságot.

Mág Jani

Fotó: Gubis Mariann

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Mindeddig körülbelül ennyit tudtam erről az Európa és Afrika között félúton elhelyezkedő, Pest-méretű, 400 ezer lakosú kicsiny köztársaságról.

Vonzott már évek óta, pedig még nem is tudtam, milyen csodákat rejt ez a három szigetből álló ország: Málta, Comino és Gozo várja a kíváncsi idegeneket.

Történelme során sok gazdája volt. A máltai nép az örök túlélők közé tartozik. Tanult mindenből és mindenkitől, akit csillagzata idevezérelt. Építészetébe, kultúrájába és műveltségébe egyaránt beépítette a rabszolgaságban, majd később a gyarmati sorban töltött évszázadok külső hatásait.

Utolsó gazdája Anglia volt. Amit ebből az időből őriznek: a nyelv, a hagyományos angol jó modor, valamint a kisiskolások egyenruhájáról visszaköszönő múlt, a skót szoknya.

Azt mondtam, jó modor?

Nem. Ez több annál. Emberség és szeretet minden és mindenki felé.

Megérkezésünk első napján, bámuló ámulatomnak köszönhetően, igazi akrobatamutatvánnyal kápráztattam el az utca népét. Hatalmas halásom láttán ketten is ugrottak – aggódó páromat megelőzve – és talpraállítottak, a lehető legtermészetesebb kedvességgel tudakolva, hogy jól vagyok-e.

Gazdag ez a sziget: a kopár hegyek és a mindig fújó szélben szálló, mindent beborító por ellenére is az. Tengerszín alatti gyűrűként öleli körbe; oázisaiban, a pálmák tövében hatalmas muskátlibokrok virítanak, és szinte mindenütt citrom- és narancsligetek, olajfák balzsamos illata hívogat. A hegyek repedéseiből ibolyányi méretű törpeíríz dugja ki arcocskáját, és talán egy török pasa kertjének kincse lehetett annak a rózsabokornak az őse, amelyik elegáns fehérben, szerényen várt bennünket az őskori romokat őrző templomkertben.

Ahol nincs mód a locsolásra, ott a pipacs mutatja meg, hogy a kaktuszok lábánál meghúzódva is lehet és érdemes élni. Mert élettel, örömmel, mosolygó bennszülöttekkel népes, szép ország Málta.

Az Európai Unió tagjaként igyekszik egyre ismertebbé és keresettebbé tenni mindazt a szépséget az idegenforgalom számára, amit évezredek során alkotott a természet és az ember. Szűk sikátorok, hatalmas paloták és katedrálisok, mívesen faragott loggiák, valamint erődök sokaságának szorosan egymás mellé épített, és egy csodálatos, nagy egészébe áldozott és megvalósított egysége épült itt fel az évezredek során.

Felemelő látványt nyújtanak a világörökség részeként nyilvántartott, szabadban álló 6000 éves templomromok. Ugyancsak 6000 éve vésték kőbe – és napjainkig követendő szépségideálnak tartják – a máltai Vénuszt. Ez a nőalak nem törekeny szép-

ség, hanem kemény munkához, erős szélhez szokott, tenyeres-talpas, hatalmas fenekét büszkén hordozó, mosolygós fehérnép. Azaz inkább tejeskávés színű. Gyönyörű lányok, asszonyok hódítják meg ma is az idegenek szívét kedvességükkel, készséggel, mindig barátságos nyitottságukkal. A férfiak cserzett bőrével helyett inkább tűnnek idelátogató turistáknak, amint az

Málta, a lovagok és a sólymok szigete

éjszakai halászást kipihelve, vidáman üldögélnek a vendéglők teraszán.

Vendéglőből rengeteg van. Finoman főznek, ízeik hasonlítanak a mieinkhez.

Tiszta és ingyenes WC-eket bárki használhatja, nem kérdezik, fogyasztott-e náluk valamit. Máltán a parkolás is ingyenes, pedig ha valamiből kevés van, az a szárazföld. Málta a világ egyik legsűrűbben lakott országa. A lakosság 89%-a város lakó. Utcáik keskenyek és rendkívül rossz minőségűek, mégsem láttunk balesetet. Igaz, ép autót is alig. Itt-ott behorpasztva a karosszériát, meghúzva a felnit küszködik át magukat a szűk utcákban parkoló kocsik között, a jobbos közlekedéshez szokott külföldiek. Kocsi bérlésekor érdemes a teljes körű biztosítást választani, mert ha baj van, akkor az igen sokba kerülhet. Az ingyenes parkolóban önjelölt örök szedik kedvesen mosolyogva a „parkolási hozzájárulásnak” nevezett sápot. Annyit ad az ember, amennyit akar. Ők a kézfogást is örömmel fogadják.

Itt minden az életről szól. A természet és az ember szövetségéről. A Földközi-tenger ételét és munkát ad az ittenieknek. Munkát, amin főleg a szolgáltatások és a vendéglátás magas szintű művelését értik. Minden a vendégért történik. A helybelieknek nem nyűg az ideseregő rengeteg idegen. Örülnek a rájuk kíváncsiaknak. Szállodáik a legigényesebb követelményeknek is megfelelnek. A mediterrán időjárás vendégbarát, akárcsak a vendéglői árak, amelyek olcsóbbak a magyarországi áraknál. Pedig élelmiszer igényüknek csak 20%-át képesek helyben előállítani. Saját energiahordozóik egyáltalán nincsenek, viszont hasznosítják a nap, a szél és a víz energiáját is.

Történelme során alig akadt olyan kultúra, amelynek képviselői ne birtokolták volna Máltát. Ezek a hatások – beépülve a házak, templomok, díszkertek mindegyikébe – szépséges mementóként utalnak angol, francia, török, arab, római és föníciai beutérésekkel a múltra. Építészetük főleg arab elemeket hasznosít, védekezve a meleg és a por ellen. Minden a helyi karsztos felszínű korallmészkből készül. Elképesztően gyönyörűek az épületeik!

Málta mindenre hasonlít és semmire sem, amit eddig láttam a világból.

Nyelvük kicsit olaszos, kicsit franciás, és nagyon arabos hangzású.

Történelmét nehéz röviden bemutatni, de a legfontosabb változásokat meg kell ismernünk, hogy megérthessük Málta – sokszínűsége ellenére is – nyomon követhető, és az évezredek alatt töretlenül fennmaradó, összetartó egységét.

I.e. 4000 körül érkeztek az első telepések Sziciliából, ők emelték (i.e. 3500 körül) a megalitikus templomokat, majd i.e. 1000 táján megérkeztek a föníciaiak, akik kereskedelmi csomóponttá tették Máltát.

Hatszáz évnyi római uralom következett, és i.sz. 60-ban, Szent Pál hajótörése után vált általánossá – mára államvallássá – a kereszténység.

A Római Birodalom felbomlása után a bizánciak, majd az arabok özönlöttek el – a stratégiailag kiváló helyen fekvő – szigetet.

Persze mindig jöttek újabb hódítók. Előbb normannok, majd svábok, később az Anjouk uralkodtak hosszabb-rövidebb ideig. Őket követték az aragóniaiak és a kasztíliaiak.

Fordulatot és védelmet az 1530-ban Rodoszról elűzött, gyógyítással foglalkozó Lovagrend letelepedése hozott a szigetnek. Nagymester néven uralkodott vezetőjük, palotájának pompája és hatalma csak a királyokéval mérhető.

Az újabb komoly változást az 1814-es párizsi béke jelentette, amely brit koronagyarmattá tette a szigetet, megalapozva ezzel az intézkedéssel a viszonylagos békét is.

1964-ben egy népszavazásnak köszönhetően vált függetlenné, majd 1974-ben köztársaság lett. 2004 óta az Európai Unió tagja.

Amikor a repülőgépről először pillantottam meg ezt a tengerből kiemelkedő, gyönyörű szigetet, tágra nyílt szemmel ámultam szépségén.

Majd elröpült a hét, és tudom, érzem, barátokat hagytam ott, akikre emlékezni fogok, és akik szintén emlékeznek majd rám.

Sági Erzsébet

Fotó: Dr. Zsákai Tibor

térkép, zászló: <http://hu.wikipedia.org/wiki/M%C3%A1lta>

Töreki úr megéhezett.

Nem szokott pedig. Korai, könnyű vacsorája után olvasgatva, szivarozva várta a kefelevonatokat a nyomdából, azokat azután gyorsan átnézte, javította is, amennyiben szükségét látta, és éjfél-táját hazaindult. Lévéen a Pesti Újság irodalmi rovatának mindenese – szerkesztője, korrekora –, e munka igen fontos részét képezte tevékenységének.

Minden igyekezete ellenére megesett, hogy a közölt művek valamelyikébe hiba csúszott. Az irodalmár meg köztudottan érzékeny, macerás fajta, aki nem átvizsgálja egyetlen betű hiányát művészetének megcsúfolásának tekinteni, s emiatt akkora patáliát csapni, amekkorát

Ónody (főszerkesztő)

még épp elvisel.

Töreki úr ez okból

tehát kénytelen

volt megvárni

és tüzetesen

kefelevonatokat, ha

Ónody haragját.

És most éhes volt. Számítgatva pillantott az öreg faliórára. Nagyjából fél óra még, amíg a nyomda elkészül. Megérlelődött hát benne az elhatározás: kiszalad Grábnerhoz!

S amint volt, könyökvédősen, tintafoltos ujjakkal, kabátját vállára dobta, fejébe nyomta kalapját, és odakiáltott az irodaszolgának:

– Balog! Maga ügyeljen mindenre, ha valami gondja van, jöjjön utánam! Kiszaladok a Grábnerhoz.

Grábnernél így éjfél-táját már nem volt nagy élet. Amint belépett, Emil úr, az idős pincér csodálkozva kapta fel a fejét, azután sietett üdvözölni.

– Nocsak, a főszerkesztő úr! Mi szél hozta ilyenkor?

– Az a szél, hogy megéheztem. És ne szólítson engem főszerkesztőnek, mert az az Ónody!

– Az mindegy, kérném tisztelettel, újságnál teccik dolgozni. Akkor pedig, ugye, kijár a titulus.

Töreki leült egy sarokasztalhoz, Emil úr pedig mellé állt.

– Mire támadt gusztusa a főszerkesztő úrnak? Ajánlhatok egy jó sűrű gulyást, esetleg malacaprólékot tormával? Esetleg egy adag forró borjúpaprikást

– Hogy

nokkerlival?

azután reggelig ne

aludjak? Valami

gyors kellene, kis

adag, de laktató.

Emilüreltöprengett,

végül homlokát

ráncolva megkérdezte: – Mér nem

teccik enni debrecenit? – Töreki is eltöprengett.

Csakugyan, „mér” nem?

– Emil úr, Önnek igaza van. Hozzon hát nekem debrecenit! Hozzá zsemlet, de csak egyet. Ám mustárt vagy tormát most nem kívánok – s szemét a pincérre vetette várakozóan, aki megrökönyödött. Se torma, se mustár? Csak nem magában enné az ipse a kolbászt, kiszikkadt zsemlével?

Láthatóan Törekit is ez a gondolat foglalkoztatta, ám hirtelen ráébredt a megoldásra:

– Mondja, Emil, kérem, nem maradt a konyhán véletlenül némi sós-kamártás? – Az idős pincér arca felderült, s már fordult is, hogyaszongya:

– Igeniskremássan, debreceni páros a főszerkesztő úrnak, sós-kamártással, egy zsemlével. Szabad esetleg rá egy kis pörkölt-szaftot?

– Ne izéljen, Emil, kérem, elég szaftos az a kolbász.

– Ahogy parancsolni méltóztatik.

Debreceni páros

És kisvártatva érkezett a kései vacsora. Az apró kolbászok forrón, pirosan illatoztak a halvány sóskamártáson, s Töreki grandiózus gusztussal, ám óvatosan szúrta villáját a debrecenibe, ismerve annak azon tulajdonságát, hogy a megfeszülő, roppanó bőre alól szereti bő, fűszeres levét az óvatlan étkező ingére-kravátlijára frecskendezni. A sóska lágy volt, édes-savanykás, jó tejföllel készítve, ám a kolbász! Forró, csípős, illatos és leveses, tömör, mégis szinte olvadt a szájban. Az evéssel végezve Töreki magához intette Emil urat: – Mondja csak, kitől szerzi be a maga Grábnerja a debrecenit? – Az öreg elcsodálkozott:

– Hát az Adorjántól Debrecenből, kremássan. Teccik tudni, azelőtt a Scheffer volt a beszállító, de aztán... – hangját lehalkítva néz körül – Azt hiszem, az ár körül kerekedett egy kis vita, s azóta Grábner úr az Adorjánnal szállítat.

De mindegy az, kérem, mer’ hozhatná a Sturcz vagy a Remenyik vagy akár a Kohlmann, a kolbász mind egyforma lenne. Talán csak az árakban mutatkozna némi differencia. Mer’ teccik tudni, főszerkesztő úr, a debreceni az debreceni. Megvan annak a maga receptúrája, amitől a debreceni hentesek eltérni nem fognak. Nem is készítik azt másfelé az országban, csak ott, a hajdúk fővárosában. Mer’ ugye, ha teszem azt, Cegléden készítenék, akkor Ceglédi páros lenne annak a neve, hát nem?

Milyen igaz, piszkálta fogát elgondolkodva Töreki úr. Milyen igaz.

S hogy mindezt miért írtam?

Nos, balga fejvel vettem magamnak – nem hipermarketben és egyáltalán nem olcsón – vacsorára debrecenit. Általában nem kedvelem a vákuumcsomagolt árukat, mert véleményem szerint vásárlásuk meglehetősen hazárdőr jellemre utal, ám a gyártó csomagon feltüntetett neve és a termék ára reménnyel kecsegtetett. Bár a csomagban három darab kolbász feszült, s e húsipari termék eredeti neve debreceni „páros”, úgy véltem, kicsinyesség ezen fennakadnom. Hazaérve megszabadítottam a kolbászokat műanyag tasakjuktól, és főzni kezdtem őket. Közben zsemlet, mustárt készítettem elő. (Hagyományokat tisztelő ember lévén, tartom magam a szabályhoz: virslihez tormát, debrecenihez mustárt.)

Már a színe sem tetszett az én debrecenimnek. Barna volt ugyanis, és én határozottan piros kolbászokra emlékeztem a bolderabb időkben. Kóstoláskor azután az állaga a tavalyi taplóéra

hajazott, az íze pedig... Nos, legyen elég annyi, hogy a sertésbőr – különösen a fejről lekerülő rész – kellemetlen és semmivel össze nem téveszthető ízét még a töménytelen só és szója sem volt képes elnyomni. Én pedig a bőrkét kizárólag kocsonyában tolerálom, abban is csak mértékkel.

Kérdéssel fordulok hozzátok, tisztelt, húsiparban tevékenykedő barátaim: miért nem lehet megőrizni azt a kevés, speciálisan magyar, csak ránk jellemző és csak általunk gyártott terméket, ami még nem esett áldozatul a ti kisstíflű ügyeskedéseknek, profitéhségeknek, nemtörődömségeknek, mindent elsöprő igénytelenségeknek?

A parafapárizsit, gumikrinolint vagy a már semmire nem emlékeztető virslit nem lehet megmenteni, jelenlegi formájukban, összetételükben nem is érdemesek a vesződésre.

Debrecenit azonban gyárt az ország szinte valamennyi húsüzeme. Két ugyanolyan formájút, ízűt nem találni még akkor sem, ha azonos gyártót két csomagját vesszük le a polcról. Hát akkor most mitől is debreceni a debreceni?

Eleinte úgy véltem, a húsipari üzemek külföldi kézbe kerülése hozta ránk az inséget, aztán kiderült, Európa különböző országaiban azok a cégek, amelyek idehaza ehetetlen szeméttel töltik meg az áruházak polcait – és a vásárlók gyomrát –, kiváló minőségű töltelékárut képesek előállítani. Magyarországon pedig eközben át kellene írni a régi borászviccet.

Halálos ágyán a hentes a fiára hagyja örökül a titkot: húsból is lehet kolbászt készíteni!

Mondjátok meg nekem, kedves húsiparos barátaim, mi gátol meg benneteket abban, hogy tisztességgel végezzétek munkátokat? Valóban nem lehet fellelni a negyven-ötven évvel ezelőtti recepteket? Kizártnak tartom. Netán a hús minősége változott? Bizonyosan nem. A felhasznált fűszerek zamata romlott el? Ez sem tűnik igaznak. De akkor hol a hiba? Soroljam azokat az európai országokat, ahol féltve őrzik azoknak a termékeknek jó minőségét, amelyek egykor hírnevet, megbecsülést szereztek az adott országnak?

Miért hiszitek, hogy itt, nálunk, bármit megtehettek? Miért gondoljátok, hogy nem vesszük észre, mennyire tisztességtelen, gyomorfordító és – hadd mondjam ki – gusztustalan az, ahogyan a mi értékeinkkel bántok?

Molnár Péter

Így, utólag, előzményekre vágyom. Mert mindaz, amit átéltem, azok az események, amiket dilettáns pozícióból szemlélve akkor sem értettem, és most sem érthetek – s ezen még a száználmasan lineáris időfelfogásomból adódó kényszerű visszaemlékezések melléktermékeként keletkező rálátás, vagy ha úgy tetszik, bölcsesség sem segít – nem akképpen mutatkoznak jelenemben, ahogy megfigyeléseim szerint mások élete bonyolódik, tagolódik. A múlt ördögei nem kapaszkodnak össze a jelen angyalaival. Vagy éppen fordítva, bár ez előttem is kétséges.

Dilettáns. Ha címkék fityegnének hajtókáinkon, megjelölve bennünket, félreismerhetlenné téve kilétünket a legmocskosabb részletekig, az én bilétámat bizony dilétának kellene nevezni. Míg mindenki más bilettáns lehetne ebben a szép új világban, én maradnék az örök dilettáns.

Megkeverem kicsit a kártyalapokat. Semmi kedvem az elején kezdeni. Ugyan, miféle következtetéseket is lehetne levonni gyerekkoromból? Anyámnak ürügy sem kellett ahhoz, hogy verjen, sem ahhoz, hogy igyon, s bennem annyi jóindulat sem maradt iránta, hogy e kettőt összefüggésbe hozzam. Apámról egyetlen emlékképet dédelgetek, mint debil a karjain nyugvó megfojtott macskát: mosolyogva söndörgeti borostáját, borostáját söndörgetve mosolyog; s ha Mona Lisa mindent tudott, apám kétségkívül semmit. Csak sejtem, hogy ő volt az apám. Nem, semmi kedvem az elején kezdeni.

Diszkrét örülettel fordultunk a '70-es évekbe, még nem gördült ki Zwickauból a milliomodik Trabant. Változtak a frizurák, az öltözékek, a zene; a barátok és ellenségek azonban olyannyira nem, hogy minden változás indokolatlannak hatott. Fiatal voltam. Olyan fiatal, hogy már nem is emlékszem, mennyire. Sétáltam a Városligetben, anyámnak a mája volt oda, nekem a szívem. Megcsókolt a házmesterné Saci. Érett asszony, hamvas bájakkal. Az volt életem első csókja. És Isten a tudója, én nem akartam. Akkor tanultam meg, milyen szoros kapcsolat áll fenn a szervi bájak és a szervi bajok között. Amennyire értettem akkor a szerelemhez, joggal azonosítottam holmi lappangó szívbetegséggel, ami végül sírba visz. Most olyan szörnyen fáj, hogy mellkasomat dögönyözve tiportam a tavaszi gyomvirágokat, s úgy hittem, utolsó sétám ez.

Így lettem tanúja egy alkonyi gyilkosságnak. Nem írtak róla a lapok. Nem lehetett. Meg sem történt. Az a rendszer olyan narratívát írt, amely örökre elmosta a fikció és valóság közti határokat. Minden lehetséges volt, és semmi sem valószerű. Ami ma szigorúan büntetendő, akkoriban lelkes túlkapas, s ami akkor a halál bilétája volt, ma unalmas, érdektelen és szürke. Ismertem őt. A halott embert. Utolsó perceiben iszkolt a halál elől. Az élet elől kellett volna. Ismertem jól. Lövés végzett vele. S az a dörrenés, a villámlás az ereszkedő félhomályban különös módon megnyugtatott. Az általános paranoia légkörében egyetlen módon lehet élni, ha beolvadsz, ha egyé válsz a légkörrel, s magad is a félelem ágensévé idomulsz. Sokféleképpen szemlélhető a történelem, de hogy nincs benne sem jó, sem rossz, az egyszer biztos. Ha megérted a dolgok működését, az élet játékká változik. Mindig ugyanaz a játék, csak a szabályok változnak. Én értettem a szabályokat, és semmi mást.

Életem második csókját egy elvtárstól kaptam, az első gyilkosság okán, amit a saját kezemmel követtem el. Hűségnyilatkozatnak számított a pártlogika értelmében, noha amit tettem, nem volt semmi egyéb, mint egy rab madár megszabadítása fogságából. Ne félj többé, csak repülj messzire, mondtam neki,

mielőtt pártvillámot szórtam volna szemei közé.

Úgy volt ez a barátokkal, mint a mesében a sárkány sok fejével: levágtál egyet, kettő nőtt a helyébe. Ha egy barátban meg tudtad látni az ellenséget, mindenki örült, még te magad is, hiszen ahol nincsenek ellenségek, ott nem lehetnek barátok sem, ez volt a fősabály, annak a mintájára, miként ha mindenki különleges, voltaképpen senki sem az. Sok barátom volt, de egyre csak ellenségeimet irigyeltem. A tekintetükért.

Olyan érzelmek dúltak azokban a tekintetekben, amelyeket én magam sosem voltam képes érezni. Valódi csókok emléke, valódi szabadságé, egy szabályok nélküli életé. Nem gondoltam egy percig sem, hogy jobb volna nekik, pusztán másságuk, csodálatos idegenségük nyugtázta le. Sokan álltuk azokat a tekinteteket lenyűgözve, és sokan változtak meg hatásuk alatt, lettek barátokból ellenségek. Mások megőrültek, és az irigység kegyetlen-ségével sújtottak le, néha válogatás nélkül.

Talán nem ezek a tények. Talán ma senki nem látja így. Én magam azt gondolom, a rabság éppúgy költői, mint a szabadság. Mindkettő megfoghatatlan, kiismerhetetlen, élhetetlen. Egyik ember a szabadságba örül bele, a másik a rabságba. Az emberi elme alkalmatlan a kiirthatatlan ösztönökkel való megbirkózásra. Az egyik rendszerbe akar fogni mindent, a másik lázad és felkel a rendszer ellen, minden rendszer ellen. Időről időre az egyiknek el kell nyomnia a másikat. Amit civilizációnak nevezünk, nem egyéb e kettős természetünk tusakodásánál.

Liberális demokrácia. A történelem vége. A legtökéletesebb államforma. Álságos ideológiák helyett álságos tőkekapitalizmus. Sok író és újságíró hagyott fel szakmájával a rendszerváltás után, mert úgy érezte, nincs már miről írnia többé. Azokkal az embertelen időkkel letűnt a humánus kora is. A valódi érzelmek érzélgessé, szenvelgessé csitultak, vagy erősödtek. Az akarat végleg levált a szeretetről. A magánélet most nyilvános csinnadratta, a politika a felszín alá bukott, rejtőzködve végzi pusztító munkáját. A szabályok ismeretlenek, a játék öröme elveszett. Ma még szabadabb a csók, ami belőlem már csak iszonyt vált ki. Kit csókolnék meg és miért? Engem ki csókolna? A mai csókokat nem ismerem. Nem is érdelem. Nekem a csók jutalom, ezért, vagy azért. Láthatatlan diléta lóg hajtókámról, ma bárki szemében bűnös volnék, hamis csók pedig nem kell.

Én értettem a szabályokat, és semmi mást. Nem szerepelek fényképeken, mindig a tarkómat mutattam. Tisztában voltam vele, hogy egy olyan rendszernek, amely sosem fogy ki az ellenségből, amely a maga soraiból választja az ellenségeit, bukásra van ítélve. Rab voltam, és az is maradok mindörökre. Nem halok szabadon. Nem tehettem ellene semmit, vállalnom kellett felismeréseimet, a játékot, vállalnom kellett eszem és ösztöneim összjátékát. Soha nem értettem semmi máshoz. Disszidáltam, visszatértem, új személyazonossággal. Senki nem ismerhet fel. Megkopaszodtam, kiterébélyesedtem. A tekintetem is más lett: egy csók hiánya izzik benne.

Istenben hiszek, az emberben nem. Ez nem is fontos igazán. A fontos az, hogy Isten hisz-e bennünk. Hinnie kell, elvégre még mindig itt vagyunk, itt élünk konok képzeletébe zártan, mint egy visszatérő, gyötrő álom. S ha egy nap úgy látja majd, hogy az lesz a jó, megteremti az embert. S ha nem is léteztem soha igazán, így, utólag, előzményekre vágyom. Hogy tudhasam, mindannak, ami történt, értelme volt.

Mörderlin

A fönix halála

Univerzumok múltak el és teljesedtek ki szemem előtt, mégis egyetlen apró esemény ivódott be felejthetetlenül holografikus emlékezetszövetembe.

Minden hetediken, szívem teljesen kitarva, engedtem magamon átáramlani a gyönyör legtisztább forrását. Ilyenkor sem perc, sem anyag nem szakíthatja meg meditációm. A világ mindig együtt lüktet a megfigyelőjével. A színek, a hangok, a lények összes mozdulata, változása örömtánc, mintha életük csak az én boldogságom szolgálná. Már annyi h a -
sonló pillanatot éltem át végtelennek tűnő létezésem során, mégsem untam meg ezt az élvezetet. Elragadtatásomban ilyenkor gyakran magam is táncra perdültem az élőkkel, együtt roptam a világmindenség soha el nem múló ritmusára. Úgy képzel el, mintha a tested minden sejtje nevetni kezdene, míg végül szinkronba kerülnek, s a testedet elkezd rázni az önfeledt kacagás.

Akkor is az élet ragyogó tükrét figyeltem, szívemben a soha fel nem oszló békeséggel. S mint egy gondolat, hirtelen a homlokomnak csapódott egy apró teremtmény, majd az asztalomra hullott. Kábán próbált lábaira állni, aztán esetlen mozdulatokkal szárnytollait akarta igazgatni. Reménytelenül. A váratlan ütközés megszédítette. Markomba vettem, mert az új világ vázlatain felejtett ceruzám megoldhatatlan akadályként, végtelen hosszúnak tűnve fekdűt girbe-gurba útjában.

Felemeltem, hogy jobban szemügyre vehessem a lényt. Emlékeimben kutattam, vajon mikor pattanhatott ki fejemből? Formája és illata még jóval az ember előtről

való. Talán valamikor a Legendák korában született. Zihált. Tollazatát nem csupán a baleset viselte meg. Gyengének és fáradtnak tűnt. Mintha milliószor égett volna már el. Hiába kerestem, nem találtam magyarázatot arra, miért akar ennyire ostoba módon visszajutni elmémbe. Apró fekete szemeiben homályba nyelődött a fény. Haldoklott.

Végtelen üresség vett körül, miközben figyeltem. Tollait lassan eligazgatta, s ahogy mindegyik a helyére került, felizzott. Szárnyait kitarva, büszkén emelte fel fejét, s egy villanási lángnyelvvel porrá égett. Igen – gondoltam kezemben a maroknyi hamuval –, a Legendák kora. Akkor még játékosabb, könnyedebb volt az élet. A kezdet és a vég barátok voltak. A madár hamvait egy skatulyába szórtam, és az asztalom harmadik fiókjába tettem.

Ma találtam erre az emlékre. A skatulya ott van, ahová raktam. Tudom. Ez volt az első lény, amit fényre hoztam, hogy örökké emlékeztessen az élet körforgására. Mert a létből szemlélve minden egyszerű.

Átlátni a formák véges világát. Játéknak venni halált, elmúlást. Csak ez teheti könnyűvé az életet is. S most tízezer-nyi év óta először kihúzom a fiókot. Kinyitom a skatulyát, s az új világ terveire szórom a hamut. Erre szükség lesz – mosolygok. Ráfújok a porra, s az felizzik...

Sablik Henrik

Fotó: <http://www.prnt.hu/phoenix/varosok/szeged/img/main/madar.jpg>

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

Bármilyen újászülethet

Ez állt a színtelen szivárványon, a sírkövön.
Egy négysoros jutott eszébe: zuhogó esőben írta le, ő meg ott toporgott mellette, és diktált. Türelmetlen volt. Mindig türelmetlen volt. Ott lüktetett mohósága, sietsége minden időmértékben, minden áthajlásban.
Csoda, hogy a halálát ki bírta várni, írta róla később valaki.
Gabriella zavarba jött saját nevetésétől.
Újra ott toporgott mellette.

„Írd már le. Nálam nincs

papír.”
Szét fog ázni. Semmi értelme.
„Írd már, nem diktálok kétszer!” És az az édes dobantás...
Akár egy durcás gyerek.
Várj. Nincs nálam papír.
Most nincs.
Akkor volt. Gyűrött írólap, újrahaznosított, Gabriella abban az időben csak ilyet használt.
Egy könyvre tette, hogy kemény is legyen alatta.
„Na, mondom...”
Belehalsz a türelmetlenségbe, mi?
Újra felnevetett.
Már meg is tetted.
„Legalább nem öregedtem meg.”
Psyché.

Igen, a Psyché volt az a könyv.

Tőle kapta.

„Mi lesz? Írod már?”

Leírta. Ő pedig reszketett az örömtől, akár egy kisgyerek.

Homlokon puszilta, és futottak be az udvarról az iskolába.

„Mi lesz?”

Most nem tudom leírni. Nem hordok magamnál lapokat.

„Nálam mindig voltak.”

Durcás válasz.

Elment.

Gabriella elővette tarisznyájából a gyűrött Psyché-kötetet, és hazáig szorongatta mosolyogva.

„Na, már megint itt vagy?”

Igen. Itt.

Ahogy te mondanád, nincs jobb dolgom.

„Mi az ott nálad?”

Hoztam lapot. Most diktálhatsz.

„De ezekre már írtam.”

Igen.

Hoztam még valamit.

„Hagyd itt, majd megnézem. A lapjaimat meg tedd szépen vissza a fiókba, és ne piszkáld.”

Gabriella óvatosan a fűre fektetett egy könyvet.

Most már nem hiányzol.

Posztumusz kiadás.

Címe a sírkő felirata is egyben.

„Bármilyen újászülethet.”

Csoda, hogy a halálát ki bírta várni, írta róla később valaki.

Gabriella zavarba jött saját nevetésétől.

Újra ott toporgott mellette.

„Írd már le. Nálam nincs papír.”

Szét fog ázni. Semmi értelme.

„Bármilyen újászülethet.”

Bármilyen.

Még talán ő is?

Gabriella a hófehér márvány mellett ült.

Egy falevéllal játszott.

Csend volt, csak a fűzek ágai sisteregtek, akár a dühös ostorcsapások.

„Bármilyen újászülethet.”

Ternák Tünde

Fotó: Gubis Mariann

Ez itt az Ön ingyenes hirdetésének a helye lehet.

További részletek: hirdetes@mentropia.hu

GUBIS MARIANN
FOTÓI

SÁNTHA KRISZTINA
FOTÓI

Mentrópia Szerkesztőség

Cím: 1073 Budapest, Dob utca 74. fszt. 6.
Telefon: 06-70-325-9451

Főszerkesztő: Sablik Henrik
Főszerkesztő-helyettes: Gáspár Ildikó
Mechanika: Czifra Bogi

Rovatvezetők:

Angi Orsolya Beáta (Tükörkép),
Dobos Mónika (Fitt kultúra, Játék),
Czifra Bogi (Margó),
Orosz Norbert (Bulvárblokk),
Páll Zoltán (Önműködő irodalom)

Alkotók:

Angi Orsolya Beáta, Ámann Richárd,
Czifra Bogi, Dobos Mónika,
Gáspár Ildikó, Molnár Péter, Orosz Norbert,
Páll Zoltán, Sági Erzsébet,
Szabó Borka, Szeifert Natalia,
Ternák Tünde, Vilisics Ferenc

Állandó vendégalkotók:

Czifra György, Németh György,
Raffai Péter, Reich Károly,
Váczy Jépont Tamás

08' nyári gyakornokaink:

Botos Annamária, Démi Viktória,
Farkas Róbert, Hajdú Helga, Ibler Dániel,
Juhász Ágnes, Lengyel Judit, Oroszi Mónika

Arculat: Kellényi Kata,

Kaczper Balázs, Szabó Borka

Vezető fotós: Gubis Mariann

Fotósok: Beke Péter, Lőrincz Edina,
Sántha Krisztina

Vezető grafikus: Szabó Borka

Vezető korrektor: Gáspár Ildikó

Korrektorok: Lőrincz Edina, Molnár Péter,
Páll Zoltán, Váczy Ludmilla

Tördelés: Kellényi Kata, Sántha Krisztina,
Szabó Borka

Webmester: Kovács Dávid

MENTRÓPIA az állampolgár lapja

kéthetente megjelenő,
elektronikus kiadvány

ISSN 1789-4913

Honlap:

www.mentropia.hu

Hivatalos archívum: epa.oszk.hu

**Kiadja a Mentrópia
Kulturális Közhasznú Egyesület**

Alapítva 2007-ben

Cím: 1191 Budapest, Kisfaludy u. 26.

Adószám: 18262720-1-43

Bankszámlaszám:

1040427-00022735-00000007

Elnök: Sablik Henrik

sablik.henrik@mentropia.hu

Alelnök: Kellényi Kata

kellenyi.kata@mentropia.hu

Titkár: Szabó Borka

szabo.borka@mentropia.hu

Kapcsolat:

info@mentropia.hu

Olvasó-munkatársaink

a **mentropia.zsak@gmail.com** e-mailcímre
küldhetik el alkotásaikat.

**Híre, információja van? Esemény közeleg?
Írja meg nekünk: mentropia.sk@gmail.com**

Bármilyen probléma, jogsértés esetén
kérjük Olvasóinkat, értesítsenek minket,
hogy korrigálhassuk hibáinkat!

© Mentrópia 2006-2008.

Minden jog fenntartva